

(National Security Agency- NSA) ของสหรัฐฯ ประสงค์จะสร้างความมั่นคงในระบบสื่อสารของตนเอง

โดยเฉพาะในสถานการณ์ถ้าประเทศสหรัฐฯ ถูกโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์ (จากสหภาพโซเวียต) สมัยนั้น ระบบการสื่อสารทันสมัยทั้งหมดถูกทำลายไป แล้วทางสหรัฐฯ จะสามารถตอบโต้การทำลายล้างของศัตรูได้อย่างไร? ข้อเสนอมีหลากหลาย แต่คำตอบสำคัญและชัดเจนที่สุดคือการใช้ระบบ “อินเทอร์เน็ต” (Internet) ที่หนุ่มสาวปัจจุบันใช้กันเป็นว่าเล่นทุกๆ วันนี้เอง

ระบบ “อินเทอร์เน็ต” ดังกล่าวสามารถใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด จากคลื่นวิทยุ AM-FM ธรรมดาๆ สื่อสารผ่านสถานีวิทยุที่มีอยู่แล้วได้สารพัดสถานีที่มีอยู่ หรือถ้าสถานีพวกนี้ถูกทำลายไป ก็ยังสามารถส่งสารผ่านระบบสำรองอื่นๆ เช่น ส่งผ่านระบบไมโครเวฟ เป็นต้น ซึ่งโดยหลักการมันดูเรียบง่ายมาก แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาให้ต้องระสางอีกเยอะ

อย่างไรก็ตาม เรื่องทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับ “ความมั่นคงภายใน” ของประเทศสหรัฐฯ และถูกจัดอันดับให้เป็นเรื่อง “ความลับสุดยอด” (Top Secret) อันยิ่งยวด เฉพาะกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง ระบบสื่อสารเช่นนี้ ที่ทนทานต่อการโจมตีด้วยระเบิดนิวเคลียร์ มันยุ่งยากเกินกว่าหน่วยงานไหนๆ ของรัฐบาลจะระสางโดยลำพังด้วยตนเอง!

รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องกระจายงานสู่มหาวิทยาลัย เช่น MIT และสถาบันวิจัยเอกชน เช่น RAND จากนั้นจะมีการรับช่วงกันสู่สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัยอื่นๆ มากมาย ทำให้ “อินเทอร์เน็ต” ซึ่งมีพื้นเพจาก “ความลับสุดยอด” ต้องผันแปรกลายเป็น “ทรัพย์สินสาธารณะ” ไปนับแต่บัดนั้น โดยรัฐบาลอเมริกันเองก็ไม่สามารถควบคุมมันได้

ปรากฏการณ์ทั้งหมดที่กล่าวถึงนี้ เกิดขึ้นร่วมสมัยกับที่บริษัท “Microsoft” กำลังแผ่ขยายแสนยานุภาพทางธุรกิจ โดยนาย William (Bill) Gate III จดทะเบียน “ทรัพย์สินทางปัญญา” ของผู้คนนับสิบๆ คนให้เป็น “ลิขสิทธิ์” เฉพาะตัวของเขาเอง และสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยจนกลายเป็นมหาเศรษฐีอันดับหนึ่งของโลก

เพื่อป้องกันการผูกขาดความรู้และเทคโนโลยี เหล่ามิตรรักนักอินเทอร์เน็ตทั่วโลกร่วมกันผลักดัน กฎกติกา มารยาท (Protocol) ใหม่ให้กับกฎหมายสากล จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของพวกตนในทางตรงกันข้าม โดยบังคับให้มันต้องเป็น “ลิขสิทธิ์สาธารณะ” มาแต่ต้นแล้วเรียกมันว่า “Copyleft” (แทนคำว่า Copyright) ซึ่งได้กลายเป็นบรรทัดฐานมาจนปัจจุบัน

เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตนี้ สามารถประยุกต์ใช้ได้โดยตรงกับระบบสิทธิมนุษยชนไทยตามจารีต โดยเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่างชาย/หญิงไทยโบราณ คือคนทุกคนมีสิทธิจะเชื่อมโยงเข้าสู่ “เครือข่าย” (Network) นี้อย่างเสรี จะกี่คน กี่เพศ และกี่ประเภท อย่างไม่รู้ได้ และทุกๆ ฝ่ายสามารถจะถอนตัวอย่างอิสระเสรีเมื่อใดก็ได้อีกด้วย

อีกนัยหนึ่งคือ การมี “เพศสัมพันธ์” ระหว่างคนๆ หนึ่งกับอื่นๆ ทั้งหมด ซึ่งจะมีก็คนที่ตามแต่ และจะมีรสนิยมทางเพศ (หญิง/ชาย ทอม/ดี้ ฯลฯ) อย่างไรก็ตาม มันก็เป็น “สิทธิและเสรีภาพ” ส่วนตัวของพวกเขา ในทำนองเดียวกับการเปิด “Web-Site” ของอินเทอร์เน็ต และจะมีใครมา “Log-On” ก็คนๆ มันก็เป็นเรื่องของพวกเขาทั้งสิ้น

ขอยกเว้นต่อ “สิทธิเสรีภาพ” ในการมี “เพศสัมพันธ์” หรือการ “Log-On” นี้มีอยู่บ้างเหมือนกัน เช่นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริง ซึ่งหลอกลวงผู้อื่นที่ “Log-On” เข้ามา หรือผู้ชายใดๆ ที่มีเมียอยู่แล้วเป็นตัวแทน กลับไปบอกหญิงอื่นๆ ว่ายังเป็นโสด เพื่อหลอกล่อให้หญิงนั้นๆ เข้าใจผิด จนเกิดมีเพศสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น เป็นต้น

ถ้าการให้ “ข้อมูลเท็จ” เหล่านี้ส่งผลต่อการเกิด “เพศสัมพันธ์อันเป็นเท็จ” ตามมา จึงเป็นกรณีที่ “บ้านเมือง” หรือ “รัฐ” จำต้องเข้าแทรกแซง สร้างกฎสร้างระเบียบเพื่อปกป้องผู้เสียหาย ให้สามารถฟ้องร้องเอาผิดต่อผู้ให้ “ข้อมูลเท็จ” ดังกล่าวเป็นอาทิ ทำนองเดียวกับการทำ “E-Commerce” ของระบบอินเทอร์เน็ต ที่ผู้ขายหลอกลวงลูกค้าของตนอย่างไรอย่างนั้น

หรือถ้าข้อมูลอันเป็นเท็จได้ส่งผลเสียหายไปแล้ว เช่นการมีเพศสัมพันธ์ที่เกิดลูกนอกสมรส หรือการทำ “E-Commerce” ที่หลอกลวงต้มตุ๋นกันมาแต่ต้น แล้วผู้ซื้อได้ขายต่อสินค้านี้ไปอีกทอดหนึ่ง หรืออีกหลายๆ ทอดตามระบบ “Future Market” (ตลาดซื้อขายล่วงหน้า- ซึ่งไทยยังไม่ได้เข้าร่วมอย่างเป็นทางการ) เรื่องเช่นนี้ต้องมีกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมอย่างแน่นอน

แต่กฎหมายเพื่อความเป็นธรรมต่อเรื่องทำนองนี้ เป็นสิ่งที่ฝรั่งยัง “มืดแปดด้าน” จัดการไม่ถูก เช่น การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กๆ ในอินเทอร์เน็ต อดีตประธานาธิบดี Bill Clinton ของสหรัฐฯ ได้พยายามผลักดันกฎหมายให้ปกป้องเด็กในเรื่องนี้ แต่กฎหมายนี้ก็ไปไม่ถึงไหน เพราะจะไปละเมิดสิทธิ ผู้ใหญ่ ในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลแทน

อีกนัยหนึ่งคือ การละเมิดสิทธิของผู้ใหญ่เพื่อปกป้องเด็กเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้ เพราะทั้ง 2 เป็นมนุษย์เหมือนกัน และมีสิทธิมนุษยชนอัน “เท่าเทียม” กันโดยพื้นฐาน! การปกป้องเด็กจึงทำไม่ได้ในระบบที่เปิดกว้างอย่างอินเทอร์เน็ต ต่างจากสื่อฯ ในระบบปิดอื่นๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ หรือกระทั่งภาพยนตร์ ซึ่งมีผู้ควบคุมและรับผิดชอบต่อสื่อฯ นั้นๆ อยู่

เพราะถ้ามีการละเมิดทางวิทยุ/โทรทัศน์ ผู้อำนวยการสถานีส่งฯ ต้องรับผิดชอบ ถ้าสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์เป็นผู้กระทำ กองบรรณาธิการต้องถูกฟ้องร้อง หรือถ้าเป็นกรณีของภาพยนตร์ ผู้ผลิตต้องกำหนด “Rating” ให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ จะเป็น “G” “PG” หรือ “R” และ “X” ตามลำดับ และทางโรงฉายต้องบังคับใช้อย่างเข้มงวดด้วย

ตรงข้ามกับสื่อที่เปิดกว้างอย่างอินเทอร์เน็ต มาตรการแบบดังกล่าวใช้ไม่ได้เลย เพราะเป็นสื่อฯ ที่ไม่มี “ผอ.” ไม่มี “กองบก.” และไม่มีอะไรๆ ทั้งนั้น ทุกคนสามารถสร้าง “Website” ของตนเอง และคนอื่นๆ ทั่วโลกสามารถ “On Line” ได้เหมือนกันด้วย ไม่ว่าจะเป็นลูกเด็กเล็ก

แดง หรือหนุ่มสาว คนชรา ต่างมีสิทธิและเสรีภาพที่จะ “เชื่อม” เข้าสู่ข้อมูลทั้งมวลได้เสมอหน้ากันหมด

เพราะวีรชนชาว “Hackers” ได้สร้างมันให้เป็น “Coppyleft” ที่สมบูรณ์แบบจริง ๆ!

ปัญหาคือในระบบที่เปิดกว้างเช่นนี้ ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องเป็น “ลิขสิทธิ์สาธารณะ” ตามเจตนารมณ์ของคณะผู้สร้าง เราจะปกป้องคุ้มครองเยาวชนซึ่ง “ด้อยวุฒิภาวะ” หรือยังขาดเวลาในการเรียนรู้ ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อต่อผู้ใหญ่ที่ “รู้มาก” กว่าได้อย่างไร? และจะต้องดำเนินการทั้งหมดนี้โดยไม่ไปกระทบ สิทธิมนุษยชน ของผู้รู้มากกว่า และให้ความคุ้มครองต่อผู้ “รู้น้อย” พร้อมๆ กันไป

ตาม “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ด้านสิทธิมนุษยชนแบบฝรั่ง เรื่องนี้เป็นคล้าย “ปัญหาโลกแตก” ทำนองเดียวกับ “ไก่กับไข่” อะไรมาก่อนมาหลังโดยแท้ คือไม่มีทางจะหาคำตอบที่ชัดเจนได้เลย แต่สำหรับคตินิยมแบบไทยโบราณ ซึ่งยึดมั่นต่อความ “เหลื่อมล้ำ” ของสรรพสิ่ง เรื่องนี้สามารถจัดการได้ง่ายสบายมาก

ที่ปัญหานี้ดูคล้ายเป็นเรื่อง “โลกแตก” หรือไม่มีทางสะสางเพราะ “เงื่อนไข” เดียวคือ “ไก่” กับ “ไข่” ต้องมีฐานะ “เท่าเทียม” กันเสมอ แต่ถ้า “ไก่” มีสถานภาพอย่างหนึ่ง ส่วน “ไข่” มีสถานภาพอีกอย่างหนึ่ง คือ “ไม่เท่าเทียม” กันตามธรรมชาติ เช่น ไก่สามารถมี “วิวัฒนาการ” ได้ ต่างจากไข่ที่เคยมีลักษณะอย่างใด จะดำรงอยู่ในลักษณะนั้นตลอดไป เป็นต้น

ปัญหาที่เคยเชื่อกันว่าเป็น “ปัญหาโลกแตก” จะกลายเป็นเรื่อง “เส้นผมบังภูเขา” ไปทันที เพราะ “ไข่” ต้องมีรูปร่างกลมๆ รี มีเปลือกหุ้ม ตามลักษณะของเซลล์สืบพันธุ์ (Reproductive Cell) ของคน สัตว์ และพืช (แต่ในพืชเราเรียกว่า “เมลิ็ด” แทน) มันเป็นอย่างนี้มากกว่าสามพันล้านปีแล้ว และคงต้องเป็นอย่างนี้ต่อไปอีกนานเท่านาน

ตรงข้ามกับ “ไก่” ซึ่งปรับเปลี่ยนรูปร่างไปตามกาลเวลา เพราะก่อนหน้านี้มันจะมาเป็นไก่ให้เราย่างกินกับส้มตำ มันเคยเป็น “สัตว์ปีก” (Poultry) ธรรมดาๆ ชนิดหนึ่ง อีกนัยหนึ่งก็คือ “นก” ในภาษาของชาวบ้าน ไม่ต่างอะไรจากนกกระจอก นกอินทรี หรือนกแร้ง และก่อนหน้านี้พวกมันจะมาเป็นนกทั้งหมดนี้ มันยังเคยเป็น “ไดโนเสาร์” ในอดีตชาติอีกด้วย

อีกนัยหนึ่งคือ “สัตว์ปีก” ทุกๆ ชนิดที่เคยมีมาในโลก ต่างออกลูกเป็น “ไข่” เหมือนๆ กันหมด และ “สัตว์เลื้อยคลาน” ทุกๆ ประเภท นับย้อนกลับไปถึงสมัยไดโนเสาร์กว่า 65 ล้านปีก่อน ต่างออกลูกเป็นไข่เช่นกันด้วย ข้อเท็จจริงที่เราสรุปได้จึงระบุว่า ทั้ง “สัตว์ปีก” และ “สัตว์เลื้อยคลาน” ทุกๆ ชนิด ต่างเป็นสัตว์ซึ่งมีบรรพบุรุษร่วมกันทั้งสิ้น

จากข้อมูลสามัญเกี่ยวกับ “ไข่” เหล่านี้ ทำให้ปัญหาโบราณเรื่อง “ไก่กับไข่” กลายเป็นปัญหา “ปอกกล้วยเข้าปาก” โดยแท้ เพราะสัตว์ปีกที่เราเรียกมันว่า “ไก่” นั้นเพิ่งเกิดขึ้นมาในโลกเมื่อไม่กี่สิบล้านปีนี้เอง โดยก่อนหน้านี้จะมีสัตว์จำพวกนก และก่อนหน้านี้สัตว์อย่างนก จะมีไดโนเสาร์ และก่อนหน้านี้ไดโนเสาร์ย่อมต้องมีสัตว์อื่นอีกมากมาย

ซึ่งทั้งหมดต่างก็ “ออกไข” เพื่อการสืบพันธุ์ ไม่ต่างจากพวกไก่ในปัจจุบันใดๆ ทั้งสิ้น!

คำตอบต่อคำถาม “โลกแตก” ของคนโบราณ ว่าด้วย “ต้นกำเนิด” ของไก่กับไข คือ “ไข” มีมาก่อน “ไก่” หลายร้อยล้านปี เพราะ “บรรพชน” ของไก่ เช่นนกและไดโนเสาร์ต่าง ออกลูกเป็นไข “ก่อน” จะออกลูกเป็น “สัตว์ปีก” นานนับพันๆ ล้านปี การสะสมปัญหาที่เชื่อๆ กันว่ายุ่งยากนี้จึงสะดวกง่ายดายกว่าที่เคยเชื่อๆ กัน ขอแต่เพียงต้องปรับแก้ระเบียบวิธีคิดเป็นสำคัญเท่านั้น

ก็ต้องเลิกคิดว่า “ไก่” กับ “ไข” มี “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เท่าเทียมกัน เพราะไก่กับไขต่างมี “ธรรมชาติ” เฉพาะตน และไม่เคยจะ “เท่าเทียม” กันมาแต่โบราณกาล ทำให้การไต่สวนปัญหาระหว่างไก่กับไขไม่ใช่ “ปัญหาโลกแตก” ใดๆ เลย และที่เคยเชื่อๆ กันว่ามันยากเย็นแสนเข็ญ หากคำตอบไม่ได้ เป็นเพราะเราใช้ “ระเบียบวิธีคิด” ที่ผิดพลาดเท่านั้นเอง

ความแตกต่างตามธรรมชาติระหว่างผู้หญิง/ผู้ชาย เด็ก/ผู้ใหญ่ ตลอดจนคนชรา กับหนุ่มสาว และระหว่างคนรวยกับคนจน หรือคนฉลาดกับคนไม่ฉลาด รวมถึงคนมีการศึกษาสูงกับคนมีการศึกษาดำ ทั้งหลายทั้งมวลเหล่านี้สะท้อนถึงความ “เหลื่อมล้ำ” กันตามธรรมชาติของมนุษย์ทั้งสิ้น และส่งผลถึงความไม่เท่าเทียมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในที่สุด

สังคมไทยโบราณได้เรียนรู้ และยอมรับความจริงถึงความ “เหลื่อมล้ำ” และความ “ไม่เท่าเทียม” ระหว่างมนุษย์เหล่านี้ และได้วางกฎ กำหนดระเบียบของการดำรงอยู่ร่วมกันในหมู่ชนซึ่งไม่เคยเท่าเทียม และเหลื่อมล้ำกันมาแต่ต้น

โดยยืนยันให้ผู้ “อ่อนแอกว่า” ในสังคม เช่น เด็ก ผู้หญิง และผู้เฒ่าผู้แก่ ตลอดจนถึงผู้ที่อยู่ในสมณเพศ จะต้องมี “อภิสิทธิ์” เหนือผู้ใหญ่ ชายฉกรรจ์ หนุ่ม/สาว และฆราวาสทั้งหลายทั้งมวล สร้างกฎสร้างระเบียบต่างๆ ออกมามากมาย เป็น “ข้อห้าม” และ “ข้อให้” เพื่อป้องกันการข่มเหงรังแก รังควาญ บังคับกระทำของผู้ “เข้มแข็งกว่า” ต่อคนอื่นๆ ทั้งหมด

วัฒนธรรมไทยเดิมจึงไม่ค่อยมีเรื่อง “สิทธิ” ก็มาน้อย แต่จะเต็มไปด้วย “หน้าที่” ระหว่างคนในชนชั้น อายุ เพศ และฐานะที่ “ไม่เท่าเทียม” กันอยู่มากมาย ซึ่งตลอดเวลากว่า 200 ปีที่ผ่านมาอันเป็นห้วงที่พวกฝรั่งเข้ามาข้องแวะกับสังคมไทย และกล่าวหาว่าพวกเรามีความคิดความเชื่อที่ผิดๆ และควรปรับปรุงให้เป็นไปตามพวกเขา

คือต้องคิดใหม่ทำใหม่ ให้ทุกๆ คนเสมอภาคกันหมด จึงจะถูกต้องเหมาะสม

ซึ่งมันก็จริงแท้แน่นอนเช่นนั้น เพราะทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของไอแซค นิวตันได้เคยพิสูจน์ไว้เช่นนั้นจริงๆ แต่เมื่อวันเวลาผันเปลี่ยนเวียนไป มีการตรวจพบว่าทฤษฎีคิด ความเชื่อเก่าๆ มีข้อบกพร่องผิดพลาด เช่น ของเหลวอย่างน้ำที่ไม่จำเป็นต้องไหลจากที่ “สูงลงสู่ที่ต่ำ” เสมอไป เพราะบ่อยๆ ครั้งมันก็ไหลย้อนจากที่ “ต่ำขึ้นสู่ที่สูง” เป็นปกติในชีวิตประจำวันได้เช่นกัน

อีกนัยหนึ่งคือ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เรื่อง “สิทธิมนุษยชนสากล” อย่างที่ประกาศกร้าวไว้ในปฏิญญาของสหประชาชาติ ซึ่งมุ่งสร้างให้เกิดความ “เท่าเทียม” ในมวล

หมู่มนุษยชาติ ได้กลายเป็นคติคิดความเชื่อที่ตกยุคตกสมัย และไม่มีหลักฐานข้อมูลใดๆ มารองรับ หรือมาสนับสนุนต่อไปอีกแล้ว

เพราะไม่เคยมีมนุษย์คนใดๆ จะเท่าเทียมกัน พอๆ กับที่มนุษย์จะไม่เท่าเทียมกับสัตว์อื่นๆ และพืชทั้งหลายทั้งปวงด้วย แต่ท่ามกลางความไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาตินี้ ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์ซึ่ง “เหนือกว่า” สรรพสิ่งที่เป็นอยู่และมีอยู่ทั้งหมด จะ “มีสิทธิ” กระทำการใดๆ ก็ได้ตามอำเภอใจ ตรงกันข้ามมนุษย์กลับ “มีหน้าที่” มากมายต่อสิ่งรอบข้าง

คติคิดความสำคัญเกี่ยวกับ “หน้าที่” ดังกล่าว เป็นสิ่งซึ่งยากจะยอมรับในหมู่ชนตะวันตก เพราะคำว่า “สิทธิ” (Rights) สำหรับพวกเขา ยังหมายถึงการมี “อำนาจ” (Power) ผ่นวก รวมมาด้วยเสมอ คือใครก็ตามที่มี “สิทธิ” จะต้องมี “อำนาจ” เป็นของคู่กันตลอดเวลา โดยไม่เคยรับรู้บ้างครั้ง หรือโดยทั่วๆ ไป การมี “สิทธิ” จะไปคู่กับ “หน้าที่” (Duties) ต่างหาก

ความเชื่อเรื่อง “สิทธิ” ต้องคู่กับ “อำนาจ” มีรากฐานเก่าแก่ในวัฒนธรรมตะวันตก เช่น กรณีของ “สิทธิเปิดบริสุทธิ์” (The First Right) ของเจ้านายขุนนาง ซึ่งนับย้อนหลังไปร่วมพันปีถึงสมัยกลางของระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ (Feudalism) เป็นต้น และวิถีคิดความเชื่อทำนองนี้ ยังมีหลักฐานและทฤษฎีวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มารองรับ และร่วมยืนยันระดับหนึ่งอีกด้วย

ทฤษฎีวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่ว่านี้รู้จักกันอย่างรวมๆ ว่าทฤษฎี “Survivor of the Fittest” ของ Sir Charles Darwin ซึ่งเสนอและพิสูจน์แล้วว่า สรรพชีวิตดำรงอยู่ได้ด้วยการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ทำให้สิ่งที่ “เข้มแข็งกว่า” เช่น สิงโต เสือดำ เสือชีตาห์ ย่อมต้องมี “สิทธิ” และอำนาจ” เหนือกว่าม้าลาย เก้งกวาง หรือหมีป่า เพื่อการ “อยู่รอด” ของตนเองเสมอ

ด้วยระเบียบวิธีคิดทางวิทยาศาสตร์แบบนี้ ซึ่งย้อนยุคย้อนสมัยกลับไปถึง 600-700 ปีก่อน คือสมัยที่ Saint Thomas Aquinas หนาเรื่อง *Summa theologica* (ค.ศ. 1267-1273) เพื่อสะสางความขัดแย้งระหว่าง “ข้อเท็จจริง” (Scientific Facts) กับ “ความเชื่อของคริสต์ศาสนา-ศรัทธา” (Faiths) และได้ข้อสรุปอย่างรวบรัดคือ มนุษย์มีสิทธิและอำนาจอันสมบูรณ์เหนือโลกนี้

เพราะพระเป็นเจ้า (God) สร้างโลกมาเพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์โดยแท้

แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับ “สิทธิ” (Rights) ของฝรั่งนับแต่นั้นจนปัจจุบันจึงผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกับ “อำนาจ” (Power) มาตลอด คือทุกๆ ครั้งที่มีการกล่าวถึง “สิทธิ” จะต้องมียันถึงการใช้ “อำนาจ” ร่วมอยู่ด้วยเสมอ

ต่างจากของไทยที่ “อำนาจ” เป็นผลพวงของการปฏิบัติ “หน้าที่” ตามตำแหน่ง คือคนเราจำเป็นต้องมีอำนาจบางประการ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงไปด้วยดี และมีการกำหนด “ตำแหน่ง” ขึ้นมาว่าในตำแหน่งหนึ่งๆ นั้น ควรมีอำนาจมากน้อยแค่ไหน จึงจะปฏิบัติภาระหน้าที่ให้สำเร็จเสร็จสิ้นตามที่มุ่งหวัง แต่อำนาจนี้ไม่ใช่ “สิทธิ” ของบุคคลคนนั้นๆ ใดๆ ทั้งสิ้น

เมื่อ ทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษทั่วไป (Special/General) ของไอน์สไตน์เป็นที่ยอมรับมากขึ้นๆ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ต่อวิทยาการสาขาอื่นๆ ย่อมแพร่หลายมากขึ้นๆ เป็นเงาตาม

ตัว แม้กระทั่งทฤษฎี “วิวัฒนาการแห่งสรรพชีวิต” (Theory of Evolution) ของชาร์ลส์ ดาร์วิน ซึ่งเน้นความสำคัญเรื่อง “Survival of the Fittest” ก็ไม่มีการละเว้น

มองอย่างผิวเผิน ทฤษฎีของจอมปราชญ์ทั้ง 2 ท่านนี้มีความขัดแย้งกันถึงระดับรากฐาน กล่าวคือถ้าเรายึดทฤษฎี “Survival of the Fittest” ของดาร์วินเป็นเกณฑ์ จะหมายความว่าสัตว์ที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น สิงโตที่เชื่อว่าเป็น “จ้าวป่า” แห่งแอฟริกันั่น มีทั้ง “สิทธิและอำนาจ” จะไล่จับกินอาหารของมันเช่นม้าลาย ใดๆ ก็ได้เพราะ “กฎธรรมชาติ” กำหนดไว้เช่นนั้น

ตรงข้ามกับ ทฤษฎีสัมพัทธภาพ ของไอน์สไตน์ ซึ่งยืนยันถึงความ “สัมพันธ์อันไม่เท่าเทียม” ของสรรพสิ่งในสเกลจักรวาล แม้กระทั่งสิ่งที่เราเคยเชื่อว่ามีแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เช่น “มวลสาร” (Mass) กับ “พลังงาน” (Energy) ยังต้อง “สัมพันธ์” (คือสัมพันธ์ในเชิงเปรียบเทียบ- หรือ “ไม่เท่าเทียม” ระหว่างกันตลอดเวลา) ทุกๆ ขณะจิต

อีกนัยหนึ่งคือถึง “สัตว์กินเนื้อ” (Carnivorous) อย่างเสือ สิงโต เสือดาว หรือหมาป่า นานาชนิด ฯลฯ จะสามารถไล่ล่า “สัตว์กินพืช” (Herbivorous) มาเป็นอาหารได้เสมอ ยามหิว โดยสัตว์กินพืชอย่างม้าลาย “Zebras” กวาง “Gazelles” หรือตัววัวป่าอย่าง “Wildebeests” จะต่อต้านยับยั้งไม่ได้เลย ทั้งๆ ที่พวกมันมีจำนวนมากกว่าสิงโต เสือดาว หรือหมาป่า เป็นจำนวนล้านๆ เท่าตัว

ทุกครั้งที่เราชมรายการสารคดีสัตว์ป่า โดยเฉพาะจากช่อง “National Geographic” (42) ของบริษัท UTV (Thailand) เราจะพบรายการอย่าง “Untamed Africa” ที่ยืนยันซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า “กฎของธรรมชาติ” มันบังคับไว้แน่นอนเช่นนี้ ที่ “สัตว์กินเนื้อ” อย่างสิงโต เสือดาว และหมาป่า จะต้องมีฐานะตลอดจน “สิทธิและอำนาจ” เหนือกว่า “สัตว์กินพืช” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย

แต่ยิ่งเมื่อได้รับรู้รับชมต่อภาพยนตร์สารคดีทำนองนี้ ซึ่งมุ่งตอกย้ำความชอบธรรมในทฤษฎี “Survival of the Fittest” ของชาร์ลส์ ดาร์วิน หลายๆ ท่านอาจมีคำถามขึ้นในใจดังเช่นผมคือ หากถ้า “สัตว์กินเนื้อ” เช่น เสือดาว สิงโต และหมาป่า มัน “เหนือกว่า” สัตว์อื่นๆ ในป่าทั้งหมดจริงๆ แล้ว เหตุใดพวกมันจึงมีจำนวนอยู่น้อยนิด เมื่อเทียบกับ “สัตว์กินพืช” ที่มีอยู่ในป่าเดียวกัน

ท่ามกลางทุ่งหญ้ากว้างของทวีปแอฟริกา เราจะพบเจอ “สัตว์กินพืช” วิ่งกันอยู่เกลื่อนกล่น นับจำนวนคร่าวๆ ได้เป็นล้านๆ ตัว แต่ในพื้นที่เดียวกันนี้ จะมี “สัตว์กินเนื้อ” ไม่กี่สิบตัว คิดง่ายๆ คือ ต่อสัตว์กินพืชถึงหนึ่งล้านตัว จะมีสัตว์กินเนื้อแค่หนึ่งตัว หรือ 1,000,000 : 1 เท่านั้นเอง ความแตกต่างเชิง “ปริมาณ” นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร? ถ้าสัตว์กินเนื้ออย่างสิงโตมันเป็น “จ้าวป่า” จริงๆ!

หรือ สัตว์กินเนื้อผู้เป็น “จ้าวป่า” อย่างสิงโต เสือดาว และหมาป่านานาพันธุ์ จะมีลูกยากมีลูกน้อยอย่างมนุษย์ คือมี “ลูกทีละตัว” และต้องเลี้ยงดูกันยาวนาน ส่วนสัตว์กินพืชเช่น

กวาง ม้าลาย และวัวป่า มีลูกง่ายและเป็นจำนวนมากๆ ในแต่ละครอก? ถ้าเป็นเช่นนี้ เราคงได้คำตอบที่ชัดเจนในตนเอง!

บังเอิญข้อเท็จจริงกลับเป็นตรงกันข้าม สัตว์พวกม้าลาย กวางธอมสันกาเซลล์ และวัวควายที่กินหญ้าเป็นอาหารทั้งหลาย กลับเป็นฝ่ายที่ “ตกหลุม” กันคราวละ “ตัวเดียว” เท่านั้น ส่วนสัตว์ที่เรียกขานว่าเป็น “จ้าวป่า” ที่กินสัตว์อื่นๆ เป็นอาหาร กลับให้ลูกกันเป็น “ครอก” ทุกๆ คราวไป มีจำนวนลูกจาก 3 ตัวบ้าง 5 ตัวบ้าง ยิ่งๆ ขึ้นเป็นลำดับ

จากหลักฐานเชิงสถิตินี้ ทำให้น่าจะนำข้อสรุปว่าสัตว์กินพืช เช่น เก้ง กวาง วัว ควาย และม้าลาย มีความเข้มแข็งยิ่งใหญ่กว่าสัตว์กินเนื้อเช่นสิงโต เสือดาว เสือชีตาห์ และหมาป่ามากมายนัก เพราะทั้งๆ ที่พวกมันมีลูกกันครั้งละตัว ตรงข้ามกับศัตรูของมันที่ออกลูกเป็นครอกๆ แต่พวกมันกลับมี “จำนวนโดยรวม” มากกว่าฝ่ายศัตรูนับเป็น “ล้านเท่าตัว” เป็นอย่างน้อย

อีกนัยหนึ่งคือ ถ้าเราใช้เกณฑ์ “Survival of the Fittest” ของชาร์ลส์ ดาร์วิน เป็นบรรทัดฐาน ข้อมูลทางสถิติได้พิสูจน์ชัดว่า พวกเก้ง กวาง วัว ควาย และม้าลายนั้น มันสามารถ “Survive” เก่งกว่าเจ้าพวกสิงโต เสือดาว และหมาป่ามากมายนัก

เพราะไม่ว่า “ฝนจะตก แดดจะออก” อย่างไรๆ พวกวัว ควาย เก้ง กวาง และม้าลาย มันก็ยังกัดกินและเล็มหญ้าอันเป็นอาหารของพวกมันอย่างไม่สะทกสะท้าน ผิดกับสัตว์กินเนื้ออย่างเหล่า “จ้าวป่า” เช่นสิงโต เสือ หมาป่า เป็นตรงกันข้าม

พอแสงแดดแผดกล้า พวกมันจะร้อนรอนทนไม่ไหว ต้องหลบแอบในร่มเงาของต้นไม้ พอฝนตกลงมา ก็จะหนาวสะท้านทนไม่ไหว จึงต้อง “หลบแดด หลบฝน” โดยตลอด ใครมีหมา/แมว ซึ่งเป็นสัตว์กินเนื้อตามธรรมชาติจะทราบข้อมูลเหล่านี้ดีอยู่แล้ว

ถึงเวลาหาอาหารมายังชีพ สัตว์พวกนี้ต้องออกตระเวนไล่ล่ากว่าจะได้อาหารมาอย่าได้หรือมาเสี่ยงถูกลูกเล็กๆ ได้ ยังต้องวิ่งกวดวิ่งบออย่างยุ่งยากแสนเข็ญ ผิดกับพวกเก้ง กวาง ช้าง ม้า วัว ควาย ที่กินพืชเป็นอาหารมาก เพราะอาหารมีพร้อมให้กินได้ทุกๆ เมื่อ แค่อพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ อาหารจะมีให้เก็บกินได้โดยง่าย

พวกมันอาจดูอ่อนแอกว่าเสือ สิงโต และต้องวิ่งหนีกระเจิดกระเจิงเมื่อถูกไล่ล่า แต่ธรรมชาติได้ชดเชยให้กับพวกมันในด้านอื่นๆ แทน ซึ่งในแง่ของเราคือ ได้มอบ “อภิสิทธิ์” (Privileges) ให้กับพวกมัน ในการจะทนร้อนทนหนาว และมีอาหารการกินที่สะดวกสบายกว่าจำนวนของมันจึงมีสูงกว่าพวกที่กินเนื้ออย่างมหาศาล

สังคมตะวันออกโดยทั่วๆ ไป และสังคมไทยเดิมโดยเฉพาะ ต่างพยายามจัดระบบระเบียบให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติดังกล่าว โดยการยอมรับถึงความ “ไม่เท่าเทียม” ของผู้คนในสังคม และให้ “อภิสิทธิ์” ต่อผู้อ่อนแอกว่าอย่างเด็ก ผู้หญิง และคนชราเป็นกรณีพิเศษ จุดเน้นของแต่ละประเทศในเอเชียอาจต่างๆ กันไป บ้างเน้นเด็ก บ้างเน้นผู้หญิง หรือคนชรา

เพื่อการปกป้อง “อภิสิทธิ์” ของผู้อ่อนแอกว่าท่ามกลางความ “ไม่เท่าเทียม” ในธรรมชาติของมนุษย์ สังคมตะวันออกได้มอบหมายหน้าที่และ “อภิอำนาจ” ให้คนบางคน หรือบาง

หมู่คณะ เช่น กษัตริย์ เจ้านาย ขุนนาง เพื่อการนี้เป็นกรณีพิเศษ และบ่อยๆ ครั้งที่ผู้คนที่ได้ “อภิอำนาจ” นี้ไปจะส่วงละเมิด โดยใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง และละเลยหน้าที่ของตนเสมอๆ

จนกลายเป็นข้อบกพร่องร้ายแรงของแนวคิด และสถาบันตะวันออกจนทุกวันนี้

แต่โดยภาพรวมแล้ว ชาวเอเชียได้จัดสรรอภิสิทธิ์พวกนี้ลดหลั่นกันตามความไม่เท่าเทียม ซึ่งกลายเป็นจารีตประเพณีของแต่ละแห่งแต่ละที่ และผ่านการปรับปรุงแก้ไขกันเองตลอดเวลา จุดอ่อนด้อยของ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แบบของเอเชียนี้ไม่ได้เกี่ยวกับความ “ไม่เท่าเทียมกัน” หรือเรื่อง “อภิสิทธิ์” เลย แต่จะไปเกี่ยวกับความ “ขาดเอกภาพ” เป็นสำคัญที่สุด

คือประเทศในเอเชียทั้งหมดต่างคิดต่างทำ และต่างวางกฎระเบียบต่างๆ ของตนเอง โดยถือว่ากฎเกณฑ์ที่ตนกำหนดขึ้นนั้น มีความถูกต้องดีงามที่สุดอยู่เองแล้ว ส่วนดินแดนอื่นๆ ที่บ้านใกล้เรือนเคียงกับเรา เราจะเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร เราจะถือว่ามันเป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่ของเรา แล้วไปใช้คติ “ต่างคนต่างอยู่” และ “นานาจิตตัง” หรือ “ตัวใครตัวมัน” ทำนองนั้น

ผลโดยตรงของแนวปฏิบัตินี้จึงมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกคือเพราะเรามี “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” คล้ายๆ กันตรงที่ยอมรับในความ “แตกต่างหลากหลาย” (อย่างไม่เท่าเทียม) เหมือนๆ กัน ชาวตะวันออกจากไทย จีน ลาว มอญ และแขก ฯลฯ ต่างสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ การฆ่าฟันกันจาก “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แทบไม่ปรากฏให้เห็น

ด้านลบคือพวกเรา “ไม่เคยมี” กฎเกณฑ์กติกาใดๆ ร่วมกันอย่างอื่นเลย ชาวจีนต่างเชื่อว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของพวกตนยอดเยี่ยมยิ่งใหญ่มากกว่าของใครๆ อื่นในโลกนี้ ชาวอินเดียก็คิดเห็นเชื่อถือทำนองเดียวกัน ส่วนชาวไทย ลาว มอญ พม่า ชาวมาเลย์ ฯลฯ เองก็คงไม่คิดเห็นใดๆ ที่ผิดแผกไปจากนี้อีกแล้ว

แล้วเราก็ออยู่กันมาอย่าง “ต่างคนต่างอยู่” เช่นนี้มาตลอด โดยเชื่อว่าอย่างนี้ดีที่สุด!

ต่อเมื่อชาวตะวันตกรุกล้ำเข้าสู่ดินแดนของเรา แล้วกล่าวหาว่าพวกเรา “ทั้งเอเชีย” เป็นชนชาติที่เหลวไหล สร้างกฎสร้างระเบียบที่ผิดเพี้ยนจาก “กฎธรรมชาติ” พวกเราก็ไม่รู้จะตอบโต้ข้อกล่าวหานี้ได้อย่างไร เพราะกฎเกณฑ์กติกาของชาวเอเชียนั้นมันแตกต่างหลากหลายทั่วไปหมด จนยากจะหา “กติกาสากล” ระหว่างกันได้เลย

เมื่อพวกเราไม่มี “มาตรฐานสากล” ในหมู่ชาวตะวันออก ยกเว้นความเชื่อเรื่องความ “ไม่เท่าเทียม” ร่วมกันอย่างกว้างๆ แต่ชาวตะวันตกเขามีมาตรฐานนี้อยู่แล้ว โดยใช้กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์เป็นบรรทัดฐาน และมาตรฐานสากลของพวกเขานั้นยืนยันถึงความ “เท่าเทียม” ของมวลมนุษยชาติ ทำให้เขาเห็นว่าเราเป็นพวกล้าหลังด้อยพัฒนาเป็นธรรมดา

อีกนัยหนึ่งคือ ถึงเราจะเป็นมนุษย์เหมือนๆ กันกับพวกเขา และมีความเท่าเทียมกับพวกเขาตามธรรมชาติ แต่พวกเรายังไม่ได้ผ่านขั้นตอน “การรู้แจ้ง” (Enlightenment) อย่าง

ชาวตะวันตก จึงยังคงเป็นพวกที่ “**ไม่ศิวิไลซ์**” (Uncivilized) ไม่ต่างอะไรจากพวก “**คนป่าคนเถื่อน**” (Savages) ที่มากนัก

แต่ถึงจะป่าเถื่อนขนาดไหน เราก็ยังเป็นคนไม่ต่างจากเขา ซึ่งแปลว่าเราเป็นพวกที่สามารถให้การ “**ศึกษาเรียนรู้ได้**” (Educability) และนี่จะเป็นเหตุผลสำคัญของลัทธิจักรวรรดินิยมสมัยใหม่ (New Imperialism) ประการหนึ่ง ซึ่งเรียกขานอย่างเจาะจงว่า “**ภารกิจของคนผิวขาว**” (White Man's Burden) ในการล่าอาณานิคมของช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19

ตลอดร้อยปีที่ผ่านมา โลกนี้ทั้งหมดตกเป็นอาณานิคมของชาวตะวันตก ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม โดยตรงคือต้องเข้ามาอยู่ใต้การปกครองของพวกเขาคือเต็มตัว เพราะเป็นดินแดนที่ “**ไม่ศิวิไลซ์**” (Uncivilized) โดยแท้ จึงต้องให้เขาเข้ามาปรับแก้ใหม่ทั้งหมด เช่นในประเทศเพื่อนบ้านของเรา จากพม่า มลายู อินโด จีน ลาว เขมร และอินเดีย เป็นต้น

ส่วนโดยอ้อมคือเป็นอาณานิคมทางปัญญา และทางกฎหมายที่มี “**สิทธิสภาพนอกอาณาเขต**” (Extraterritoriality) คำจูนอยู่ หมายถึงดินแดนที่ “**กึ่งศิวิไลซ์**” (Semi-Civilized) หรือ “**กึ่งป่าเถื่อน**” (Semi-Savaged) ซึ่งสำนวนปัจจุบันคงจะเป็น “**ประเทศกำลังศิวิไลซ์**” เหมือนๆ กับ “**กำลังพัฒนา**” อยู่ หรือ “**เกือบๆ จะได้**” มาตรฐานขั้นต่ำของ “**ISO 9002**” ทำนองนั้น

ประเทศซึ่งอยู่ในเกณฑ์ “**กำลังจะศิวิไลซ์**” ในเอเชียสมัยนั้น มีดินแดนเช่น ญี่ปุ่น จีน และไทย เป็นต้น ถ้าประเทศเหล่านี้มีความสำนึกได้ และเร่งรัดศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง สร้างระบบระเบียบใหม่ให้สอดคล้องกับ “**มาตรฐานสากล**” ของตะวันตกขณะนั้น ชาวตะวันตกย่อมจะให้เรได้รับการ “**ยกระดับ**” ให้สูงขึ้น ไปจนถึงขั้นประเทศซึ่ง “**ศิวิไลซ์แล้ว**” ตามพวกเขาด้วย

ผลของการสอบเลื่อนลำดับสู่ “**มาตรฐานสากล**” ครั้งนั้น ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จสูงสุด และกระทำไวเร็วที่สุดในหมู่ชาวเอเชียทั้งหมด แต่ “**มาตรฐานสากล**” ดังกล่าวนั้นไม่ใช่สิ่งซึ่งเป็น “**สัจธรรม**” ที่จริงแท้แน่นอนตลอดกาล แต่จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ด้วย ทำให้ญี่ปุ่นปฏิบัติผิดพลาดเพราะไปยึดถือ “**มาตรฐานล้าสมัย**” อยู่นับสิบๆ ปี

ในห้วงที่ญี่ปุ่นพัฒนาประเทศเมื่อ 150 ปีที่แล้ว เป็นช่วงที่ทฤษฎี “**Survival of the Fittest**” ของชาร์ลส์ ดาร์วินกำลังเข้มข้นอย่างที่สุด นำสู่คดีเรื่อง “**ปลาใหญ่**” (หรือ “**คนเก่ง**” หรือ “**คนแข็งแรง**”) ย่อมมีสิทธิในการกิน “**ปลาเล็ก**” ตามธรรมชาติ อันเป็นเหตุผลให้ “**ประเทศใหญ่**” สามารถยึดครอง “**ประเทศเล็ก**” ตามลัทธิ “**จักรวรรดินิยม**” ดูเถียงธรรมชาติตามไปด้วย

แต่เมื่อญี่ปุ่นพัฒนาขึ้นสู่มาตรฐานสากลเก่า คือเมื่อราวๆ 100 ปีที่ผ่านมา หรือเมื่อญี่ปุ่นเริ่มทำทลายอำนาจของชาวตะวันตก โดยทำสงครามกับรัสเซียในช่วง ค.ศ. 1904-1906 เกิดปรากฏการณ์ “**Russo-Japanese War**” ที่รู้จักกันดี และหลังจากนั้นญี่ปุ่นจะออกไล่ล่าอาณา

นิคม เข้ายึดครองเกาหลี จีน และอื่นๆ โดยพึ่งพา “มาตรฐานสากลเดิมๆ” ของตะวันตกเป็นบรรทัดฐาน

สิ่งที่ชาวญี่ปุ่นสมัยนั้นส่วนรวมไม่รับรู้ หรืออันที่จริงชาวตะวันตกส่วนใหญ่เองก็ยังไม่ทราบ คือในปี ค.ศ. 1905 ที่เกิดสงคราม “Russo-Japanese” นี้เอง สิ่งซึ่งเคยยึดมั่นถือมั่นว่าเป็น “มาตรฐานสากล” ของคนตะวันตก ได้แก่ทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของไอแซค นิวตัน ซึ่งแบ่งแยกสรรพสิ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ “มวลสาร” กับ “พลังงาน” ได้ถูกล้มล้างไปหมดสิ้นแล้ว

มาตรฐานใหม่ซึ่งเข้ามาทดแทนมาตรฐานเดิม คือ ทฤษฎีสัมพัทธภาพ ของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ซึ่งความ “สัมพันธ์” ของสรรพสิ่งในสเกลจักรวาล จะมีความหมายโดยรวมดังนี้คือ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะ “เล็ก” หรือ “ใหญ่” ใดๆ ทั้งสิ้น ต่างต้อง “สัมพันธ์” ซึ่งกันและกันไม่โดยตรงก็โดยอ้อม แม้ว่าความสัมพันธ์นี้ จะเป็น “ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม” (หรือความ “สัมพันธ์”) ก็ตาม

อีกนัยหนึ่งคือปลาที่ตัวใหญ่กว่า ย่อมสามารถจะกินปลาที่เล็กกว่าได้เสมอ ด้วยเห็นผลชัดๆ ว่าตัวของมันโตกว่ากันนั่นเอง แต่ในขณะเดียวกันนั้น ปลาเล็กๆ มีความสำคัญต่อปลาใหญ่ๆ มากกว่าแค่การเป็นอาหาร เพราะปลาตัวเล็กย่อมต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเช่นกัน มาตรการขั้นต้นคือ การขยายสายพันธุ์ให้เร็วๆ และมากๆ ปลาชีวปลากะตักจึงมีปริมาณมากกว่าปลาใหญ่ๆ เสมอ

มาตรการต่อมาคือการอาศัยจำนวนมากๆ ของพวกตน สร้างความสับสนให้กับปลาใหญ่ทุกๆ ครั้งในการไล่ล่า ว่ายวนกันไปมาในฝูง (Schools) ของปลาเล็ก ที่รวมตัวกันนับแสนนับล้านตัว ซึ่งถึงพวกมันจะถูกจับกินไปนับพันนับหมื่นตัว แต่ที่เหลือนับอีกแสนๆ ล้านตัว จะสามารถแพร่พันธุ์ของพวกมันต่อไปได้ไม่รู้จบ

ปรากฏการณ์นี้พบเห็นได้ชัดเจนยิ่งๆ ขึ้น ในความสัมพันธ์ระหว่างสิงโตกับม้าลาย เพราะฝูงม้าลายในแอฟริกาเองมีพฤติกรรมอย่างเดียวกับปลาตัวเล็กๆ ในทะเล พวกมันจะอยู่ร่วมกันเป็นฝูงใหญ่นับหมื่นๆ แสนๆ ตัวแล้วใช้ “ลาย” ของพวกมันเพื่อสร้างความสับสนให้กับผู้ล่า ทำให้ทุกๆ ครั้งที่สิงโตไล่จับพวกมันเป็นอาหาร จะเผชิญกับ “ลาย” ของมันนับหมื่นๆ แสนๆ ตัวทุกๆ ครั้งไป

เพื่อป้องกันความสับสนนี้ สัตว์กินเนื้ออย่างสิงโต (หมาป่าไฮยีน่า และ เสือชีตาห์) ต้องฝึกกำลังในฝูงของตนเอง ซึ่งในกรณีของสิงโตจะมีชื่อ “ฝูง” เป็นพิเศษว่า “Pride” ในภาษาฝรั่งเศสเป็นกรณีเฉพาะ เพราะพวกมันจะร่วมมือกันไล่จับอาหารร่วมกันเสมอ ไม่ว่า “ม้าลาย” วังวนเวียนท่ามกลางพรรคพวกของมันอย่างไรๆ จะมีสิงโตตัวใดตัวหนึ่งใน “Pride” ฝ้ามองมันอยู่

ด้วยความร่วมมือกันใน “Pride” เช่นนี้ สิงโตสามารถลดทอนความสับสนในหมู่ตน ให้สามารถแยกแยะม้าลายที่ต้องการไล่ล่า ออกจากม้าลายอื่นๆ นับหมื่นนับแสน แล้วมุ่งมันไล่ล่าเฉพาะม้าลายที่พวกตนหมายปอง จับเฉพาะเจ้าม้าลายตัวนี้มากินเป็นอาหาร โดยทั้ง “Pride” จะมุ่งไล่ล่าม้าลายตัวนี้ตัวเดียว เพื่อจับมากินเป็นอาหารให้จงได้

ด้วยการร่วมแรงร่วมใจกันในฝูงสิงโต พวกมันถึงประสบความสำเร็จในการหาอาหาร ถ้ามันต้องถูกโดดเดี่ยวอยู่ตัวเดียว ประสิทธิภาพในการไล่ล่าหาเหยื่อของพวกมัน จะลดต่ำลงอย่างชนิดที่ยากจะอยู่รอดได้ไม่กี่เดือน ทั้งๆ ที่สิงโตแต่ละตัวจะมีพลังกำลังสูง มีเขี้ยวเล็บอันแหลมคมกว่าสัตว์อื่นๆ จนคนทั่วไปยกย่องให้พวกมันเป็นจ้าวป่า คือยิ่งใหญ่เหนือสัตว์อื่นๆ ทั้งหมด

ข้อเท็จจริงในเชิง “สังเกตการณ์” (Observation) เช่นนี้ ดอกย้ำถึงความ “สัมพัทธ์” (หรือ “ความสัมพันธ์อันไม่เท่าเทียม”) ของสรรพสิ่งตามธรรมชาติ ซึ่งมีได้หมายถึงสิ่งซึ่งแข็งแกร่ง ยิ่งใหญ่กว่าอย่างสิงโต เสือดาว หรือหมาป่า จะสามารถเอาประโยชน์จากสิ่งทีอ่อนแอกว่า เช่น แก้ง กวาง หรือม้าลายได้ง่ายๆ อย่างที่เคยเชื่อๆ กันแม้แต่บัดนี้

ธรรมชาติมีกฎระเบียบของตนเองอยู่ ส่งผลให้กฎของมนุษย์ในเรื่อง “สิทธิ” และ “หน้าที่” ซึ่งรวมถึงเรื่อง “อภิสิทธิ์” ด้วยนั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เราสามารถกำหนดขึ้นเองอย่างเป็นอิสระจากกฎของธรรมชาติเหล่านี้ มนุษย์โลกทั้งหมด อย่างไม่แยกแยะว่าอยู่ในส่วนใดของโลก ต่างพยายามยึดถือ “กฎธรรมชาติ” ต่างๆ โดยอาศัยวิธี “สังเกตการณ์” เหมือนๆ กันทั้งหมด

ปัญหาคือจากวิธี “สังเกตการณ์” ดังกล่าว มนุษย์จากต่างๆ ชุมชนกัน แม้จะมีผลสังเกตการณ์เหมือนๆ กัน แต่ก็มักจะมี “การตีความ” ข้อมูลที่ผิดแผกกันอย่างมหาศาล ฝรั่งเศสตีความอย่างหนึ่ง จีน ไทย หรืออินเดีย ฯลฯ ก็จะเป็นอีกอย่างหนึ่งๆ ต่อไปไม่รู้จบ ผลคือความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณี และระเบียบคิดค่านิยมที่ผิดแผกกันอย่างมหาศาล

แต่เพื่อประสานความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งหมดนี้ ฝรั่งเศสเมื่อราว 400 คือนย้อนกลับไปถึงสมัยจอมปราชญ์เช่นกาลิเลโอ ได้เพิ่มมาตรการเสริมขึ้นมาอีกประการหนึ่ง คือ “การทดลอง” หรือ “การทดสอบ” (Experimentation) ต่อทุกสิ่งทุกเรื่องที่มีมนุษย์ “สังเกตเห็น” (Observation) และได้นำไปตีความกันต่างๆ นานา เหล่านั้น จนเกิดเป็น “วิทยาศาสตร์” อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ที่ต้องเพิ่มมาตรการ “ทดสอบ” ขึ้นมา เพราะสิ่งที่มนุษย์ “เห็นกันจะจะ” (Apparently) เช่น เราเห็นดวงอาทิตย์ “ขึ้น” ทางทิศตะวันออกในตอนเช้า และเห็นดวงอาทิตย์ “ตก” ทางทิศตะวันตกในตอนเย็น โดยเห็นกันเช่นนี้ทุกเมื่อเชื่อกันนั้น มันอาจเป็นเพียง “ภาพลวงตา” (Illusion) ซึ่งพิสูจน์ชัดด้วยการ “ทดสอบ” แล้วว่ามันเป็นเพียงแค่นั้นจริงๆ

ด้วยการทดสอบทุกๆ สิ่งที่เราเห็น ฝรั่งเศสจึงสามารถแยกแยะ สิ่ง “รู้จริง” ออกจากสิ่งที่ “รู้เท็จ” ออกจากกัน และพัฒนาองค์ความรู้ที่จริง “ยิ่งๆ ขึ้นไป” ตลอดเวลา ตรงข้ามกับชาวตะวันตกซึ่งหมกมุ่นกับคำสั่งสอนของคนโบราณ โดยไม่เคยทดสอบความรู้พวกนี้เลย และพอมิใครไม่เชื่อต้องการทดสอบ จะมีคำกล่าวเช่น “ถึงไม่เชื่อก็อย่าลบหลู่” เพื่อยับยั้งการทดสอบเสมอๆ

ชาวตะวันตกเขาถึง “รู้จริงยิ่งกว่าเรา” ในเกือบทุกสิ่งทุกเรื่อง เพราะในขณะนี้ที่เขาไปบุกเบิกอวกาศ พันฝ่าไปถึงดวงจันทร์และดาวอังคาร ส่วนเรายังหมกมุ่นกับการหาสมบัติญี่ปุ่น สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังตื่นเต้นยินดีกับการค้นหาถ้ำ “ลิเจีย” ที่จังหวัดกาญจนบุรีนี้เอง

ระดับของแนวคิดและพัฒนาการมันห่างไกลกันคนละโลก ชนิดที่จะเทียบเคียงกันอย่างไรๆ ไม่ได้เลย

1. หรือจะเอาสิ่งที่ขลังศักดิ์สิทธิ์กว่าสมบัติญี่ปุ่น เช่น ศาสตร์เรื่อง “ฮวงจุ้ย” ที่เก่าแก่นับพันๆ ปีของชาวจีน มีชาวเอเชียเลื่อมใสศรัทธาในศาสตร์นี้นับล้านๆ คน และมี “ซินแส” ซึ่งรอบรู้ในศาสตร์นี้ และมั่งคั่งร่ำรวยด้วยศาสตร์ดังกล่าว เช่นที่พบเห็นเป็นประจำทาง UBC ช่อง 37 ที่จะสั่งให้ผู้เลื่อมใสหันหน้าบ้านไปทางนั้น หันหน้าซ้ายไปทางนี้ วันวายไปหมด

ศาสตร์อย่าง “ฮวงจุ้ย” นี้ มันเคยมีการพิสูจน์กันหรือไม่? หรือต้องพึ่งวิธี “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ต่อๆ ไปไม่รู้จบ ทำให้ผู้ที่เชี่ยวชาญในศาสตร์ลึกลับพวกนี้ (รวมถึงโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ หมอดูลายมือ หรือนักผูกดวงทั้งหลาย ฯลฯ) ต่างเชื่อมั่นว่าพวกตนเหมือนมี “ทองคำถ้ำลิเจีย” อยู่กับมือ และสามารถจะหาประโยชน์ต่อๆ ไปอีกชั่วกาลนาน!

ฝรั่งเองเขามีพื้นฐานที่มั่งคั่งยิ่งกว่าตะวันออก ประวัติศาสตร์ตะวันตกสะท้อนถึงความเหลวไหลต่างๆ สุดคณานับ แต่พวกเขามีจารีตอย่างหนึ่งซึ่งวิเศษสุด คือ จารีตในการ “แสวงหาความรู้/ความเข้าใจ” (Knowledge and Wisdom) ต่อสรรพสิ่งที่พระเป็นเจ้าทรงสร้างไว้ คือ ต้องทำความเข้าใจต่อมนุษย์ สัตว์ พืช ดิน หิน น้ำ ไฟ ลม ฯลฯ และอื่นๆ ทั้งหมด

จารีตในการแสวงหา “ความรู้/ความเข้าใจ” ต่อสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ถือเป็น “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แบบฝรั่งมานับพันๆ ปีแล้ว เพราะจะมีคำสอนตาม “พระคัมภีร์เก่า” (Old Testament) ในหมวด “สุภาษิต” (Proverbs) ซึ่งระบุไว้ชัดเจนดังนี้ คือ:

“They are all plain to him that understandeth, and right to them find knowledge.

Receive my instruction, and not silver; and knowledge rather choice gold.

For wisdom is better than rubies; and all the things that may be desired are not to be compared to it.”

(Bible, Proverbs, Chapter 8, Verses 9-11)

หรือ/และ

“How much better is it to get wisdom than gold! And to get understanding rather to be chosen than silver!”

(อ้างแล้ว, Chapter 16, Verse 16)

เพราะไม่ว่า “เงิน, ทองคำ, และทับทิม” จะมีราค่างวดมากมายขนาดไหน อย่างไร พวกมันก็ไม่มีคุณค่าเทียบกับ “ความรู้และความเข้าใจ” ไปได้เลย

และความรู้และความเข้าใจ “สูงสุด” ของฝรั่งนับแต่ต้นจนทุกวันนี้ คือการเรียนรู้เกี่ยวกับ “ทุกสิ่งทุกอย่างที่พระเจ้าทรงสร้าง” และในฐานะที่พระองค์เป็น “พระผู้สร้าง” (The

Creator) สรรพสิ่ง จากแสงแดด สายลม วันและเวลา โลก ดวงดาว สัตว์ พืช แมลง และมนุษย์ ฯลฯ พวกเขาจึงต้องชวนขวายเป็นเรื่องต่างๆ นี่ทั้งหมด

องค์ความรู้ (Body of Knowledge) ของพวกเขา จึงค่อยๆ สะสมบ่มเพาะและพัฒนาจนก้าวหน้ามากขึ้นๆ จากภูมิหลังซึ่งต่ำต้อยด้อยความหมาย ให้พอกพูนขยายเพิ่มขึ้นๆ ตามลำดับ และราวคริสต์ศตวรรษที่ 17-19 หรือเมื่อราว 200-300 ปีที่ผ่านมา พวกเขาชาวตะวันตกโดยรวม จะมีความรู้ความเข้าใจต่อ “กฎธรรมชาติ” (Natural Laws) เห็นอ่าวตะวันออกมากมายเหลือเกิน

ทุกๆ สิ่งทุกๆ เรื่องเกี่ยวกับ “กฎธรรมชาติ” หรือ “วิทยาศาสตร์” เท่าที่ชาวโลกรู้จักกันในปัจจุบัน ซึ่งใช้ “สมการ” ต่างๆ จาก “ $E=mc^2$ ” ถึงการรวมตัวในโมเลกุลของน้ำ เช่น “ H^2O ” ธรรมดาๆ ต่างต้องสื่อสารสร้างสมการระหว่างกัน ด้วยอักษรหรือสัญลักษณ์ของภาษา “อังกฤษ” อันเป็น “ภาษากลาง” ทางวิทยาศาสตร์เสมอ

สรุปคร่าวๆ คือตลอด 3 ศตวรรษที่ผ่านมา อันเป็นช่วงที่ “วิทยาศาสตร์สมัยใหม่” ก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนนี้ ชาวตะวันออกมีส่วนร่วมในการ “ค้นพบ” (Discoveries) ใหม่ๆ น้อยเหลือเกิน โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับสัดส่วนประชากร ระหว่าง “ตะวันตก” กับ “ตะวันออก” แล้ว จะเห็นว่าพวกเราชาวตะวันออก แทบไม่มีความสำคัญใดๆ ในวิทยาการแผนใหม่นี้เลย

จึงไม่น่าแปลกอะไรที่ชาวตะวันตกส่วนรวม จะเชื่อมั่นว่าพวกตนต้อง “ชั้นนำ” ทุกสิ่งทุกอย่างให้กับชาวโลก ซึ่งย่อมรวมถึงเรื่อง “สิทธิมนุษยชนสากล” ด้วยเป็นธรรมดา เพราะนิสัยของคำว่า “สากล” นั้น ชี้ชัดว่าในเรื่องของ “สิทธิ” ทั้งหมดของมนุษย์นั้น จำต้องก้าวล่วงขอบเขตของอคติคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น และลัทธิความเชื่อทางศาสนาอย่างสิ้นเชิง

เพราะคำว่า “สากล” นั้นมันเป็น “มาตรฐานกลาง” สำหรับชาวโลกทั้งมวล แต่มนุษย์เรากลับ “ต่างจิตต่างใจ” และต่างคติความเชื่อมาแต่ไหนแต่ไร โดยมีต่างๆ “ศาสนา” และขนบธรรมเนียมเป็นข้อพิสูจน์อย่างเป็นรูปธรรมอยู่ แล้วเราจะหา “มาตรฐานกลาง” ทาง “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” นี้ได้จากไหน? และอย่างไร?

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” ตามจารีตประเพณีไทย

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “สิทธิ” (Rights) มีปัญหาสำคัญอยู่ 3 ประการหลักเป็นอย่างน้อยคือ:

ก. คำนิยามต่อความหมายของคำว่า “สิทธิ” นี้จะถูกจำกัดให้หมายถึงคำว่า “Rights” ของชาวตะวันตกเท่านั้น ทั้งๆ ที่คำว่า “Rights” สำหรับสังคมตะวันตกแล้ว จะมีความหมายผันแปรอย่างต่อเนื่องตลอด 300 ปีที่ผ่านมา (คือนับแต่คำๆ นี้ถือกำเนิดขึ้นมาก็ว่าได้!)

ข. เมื่อลัทธิ “สิทธิมนุษยชน” ของฝรั่งเริ่มระบาดเข้าสู่แผ่นดินไทย และมีการแปลคำว่า “Rights” จากฝรั่งให้หมายถึงคำว่า “สิทธิ” ในภาษาไทยนั้น นัยของคำทั้ง 2 ในภาษาไทยกับของฝรั่ง ยังแตกต่างกันไกลกันมาก โดยทางไทยจะหมายถึง “สิทธิประโยชน์” เท่านั้น ส่วนของตะวันตกจะครอบคลุมถึง “สิทธิตามธรรมชาติ” ของมนุษย์เป็นหลัก

ค. ต่อมาไทยปรับแก้กฎหมายใหม่ ให้สอดคล้องกับ “สิทธิตามธรรมชาติ” ฝรั่งของสมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 แต่ปรากฏว่าความเข้าใจเกี่ยวกับ “ธรรมชาติ” ได้ผันแปรไป เป็นอย่างอื่น ๆ ตามความ “ก้าวหน้า” ของวิทยาศาสตร์ ซึ่งดำเนินอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง จนนักนิติศาสตร์ฝรั่งต้องปรับแก้ระเบียบของพวกเขาคงตลอดเวลาด้วย

ผลพวงของปัญหาร้ายแรงทั้ง 3 ด้านนี้ คือ “นักสิทธิมนุษยชน” ชาวไทย ต้องวิ่งไล่ปรับไล่แก้กฎระเบียบของสังคมไทยให้ “ทันสมัย” เทียมได้กับกฎกติกาของชาวตะวันตก ส่วนนักสิทธิมนุษยชนตะวันตกเอง ก็ต้องปรับไล่แก้กฎกติกาของตนเอง ให้ทันกับ “กติกา” วิทยาศาสตร์ของตนเองอีกทอดหนึ่ง

ยิ่งเมื่อเราเอา “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ดังเดิม มาเปรียบเทียบกับตะวันตกปัจจุบัน สังคมไทยโบราณจะแลดูน่ารังเกียจเสียด้วยซ้ำ เพราะไม่มีสิ่งใดๆ ในสังคมไทย หรือสังคมเอเชียโดยรวม ให้ควรยกย่องนับถือในเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” อย่างแม้แต่น้อย!

สิทธิเกี่ยวกับ “สตรี,” “เด็ก,” หรือ “คนแก่” และ “อื่นๆ” เช่น คนพิการ ฯลฯ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ต่างเป็นคติคิด ค่านิยม หรือ ระบบระเบียบทางกฎหมายตะวันตกทั้งสิ้น เพราะชาวตะวันออกต้องไป “ลอกเลียน” ระเบียบวิธีคิด และระบบของกฎหมายพวกนี้จากฝรั่งเขาทั้งหมด มิเช่นนั้นแล้ว เราจะกลายเป็นพวก “ละเมิดสิทธิ” ในทุกสิ่งและทุกๆ คนไปทันทีเลย

จนชาวตะวันออกจำนวนไม่น้อยพลอยคล้อยตาม เชื่อกันว่าเฉพาะฝรั่งเท่านั้นที่รู้เข้าใจ และพิทักษ์รักษา “สิทธิมนุษยชน” เป็นพวกแรก ถ้าเราปรารถนาจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม เราต้องเรียนรู้จากพวกเขา และปฏิบัติตามที่เขาชี้แนะเท่านั้น เพราะมันไม่มีวัฒนธรรมพื้นฐานใดๆ ของเราเอง ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อย่างสำคัญเลย!

ข้อคิดเห็นจนได้เป็นบทสรุปดังกล่าว มิให้พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมตะวันออปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นแบบเรียน ข่าวนิตยสารข้อคิดเห็นของสื่อมวลชน หรือตำราของสารพัดศาสตร์ในมหาวิทยาลัย คือ พวกฝรั่งเขาก่ง เขารอบรู้ เขาดีงาม จึงถูกต้องชอบธรรมแล้ว ที่เขาจะมาชี้แนะให้เราปฏิบัติตามในทุกสิ่งทุกเรื่อง ไม่ต่างจากที่ “ผู้ใหญ่” ควรชี้แนะ “เด็ก ๆ” อย่างไรอย่างนั้น

ในการสำรวจตรวจสอบความเชื่อนี้ในเบื้องต้น หรือในระดับ “ปฐมภูมิ” ที่นิยมจะเรียกหากัน ทุกสิ่งทุกเรื่องของเราเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ มันก็เป็นจริงดังที่เชื่อๆ กันเช่นนั้นจริงๆ เพราะแม้กระทั่งในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ที่ชาวพุทธถือว่าเป็น “สัจธรรม” ยิ่งใหญ่ โดดเด่นสูงล้ำกว่า “ความรู้ความเข้าใจ” อื่นใดทั้งปวง ยังไม่อาจทนทานต่อการ “พิสูจน์” ที่มากนัก

เอาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกเป็นจุดสังเกต เพราะเหล่าศาสนิกชนต่างยึดมั่นว่า พระพุทธองค์ท่านเป็น “โลกวิทู” หรือผู้ “รอบรู้เรื่องโลก” ในทุกๆ แง่มุม ทำให้หลักธรรมคำสอนของ “พุทธศาสนา” นั้น จะไม่มีวัน “ตกยุคตกสมัย” ไปได้เป็นอันขาด!

เรื่องเช่นนี้เป็นเพียง “ศรัทธา” อันทรงหมาย หรือเป็น “สัจธรรม” กันแน่?

การตรวจสอบความเป็น “โลกวิทู” ในเชิง “ปริมาณ” คือ “รู้รอบ” แค่ไหน คงกระทำไม่ได้เพราะได้มีการบอกล่วงไว้ก่อนแล้วว่า สิ่งทีพระพุทธองค์ทรงถ่ายทอดมาเป็นเพียงเศษเสี้ยวเดียวของสิ่งที่ได้ “ตรัสรู้” ทั้งหมด โดยเทียบเคียงเท่ากับ “ใบไม้หับมือเดียว” จากจำนวนใบของต้นไม้นิปาใหญ่โดยรวม หมายถึงว่ายังมีความรู้ที่ไม่ได้ถ่ายทอดอีกมากมายมหาศาลหลายๆ ล้านเท่าตัว

แต่เรื่องนี้สามารถ “พิสูจน์” กันได้ในเชิง “คุณภาพ” คือว่า “รู้จริง” ในทุกๆ สิ่งหรือไม่? เช่นความรู้เกี่ยวกับ “โลก” นี้มีหลักธรรมสำคัญประการหนึ่ง คือหลัก “โลกจินตา 4” ซึ่งระบุว่า มนุษย์ไม่มีทางหยั่งรู้เกี่ยวกับโลกอยู่ 4 ประการด้วยกัน เช่น 1. ไม่มีทางจะรู้ว่าพระพุทธองค์ทรงตรัสรู้อะไรบ้าง หรือ 2. ไม่มีทางรู้ว่าพระอรหันต์บรรลุนิพพานขั้นไหน เป็นต้น

ส่วนข้อ 3 เป็นเรื่องของ “ฌาน” โดยทั้ง 3 ข้อนี้ จะมีข้อห้ามเกี่ยวกับการ “อวดอุตริมนุสสรรม” กำกับอยู่แล้ว คือเข้าสู่หลักเกณฑ์ของ “ผู้จะไม่พูด (และ) ผู้พูดย่อมจะไม่รู้” อะไรทำนองนั้น ซึ่งถึงจะเป็นหลักเกณฑ์ที่พิลึกๆ อยู่ แต่ก็ไม่เกี่ยวอะไรกับประเด็นของเรา เพราะประเด็นจะไปอยู่ในประการสุดท้ายที่ 4. อันจะกล่าวถึงโลกในส่วนที่เป็น “รูปธรรม” ล้วนๆ เลย

คือมนุษย์จะไม่มีทางรู้ว่า:

- โลกมีกำเนิดมาอย่างไร? มีมานานแค่ไหน? หรือในทำนองเดียวกันคือ

- ชีวิตก่อตัวมาได้อย่างไร? มีมานานแค่ไหน? ต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น ฯลฯ

คำตอบเดียวของพระพุทธองค์คือ “มันเป็นอยู่ของมันเช่นนั้นเอง!” ถ้ามองไปก็เท่านั้น เพราะเป็นเรื่องที่ “ไม่มีทาง” จะรู้ได้ ดังนั้นจึงไม่ควรไปเสียเวลากับคำถามพวกนี้เป็นอันขาด!

ปัจจุบันข้อมูลเกี่ยวกับโลกในแง่มุมของ “โลกจินตาคือ 4” นี้ ได้กลายเป็นความรู้พื้นฐานระดับประถมปลาย/มัธยมต้นไปแล้ว เพราะไม่ใช่เรื่องยุ่งยากซับซ้อนอะไรนัก หากกระทรวงศึกษาฯ ยังไม่ได้บรรจุเรื่องพื้นๆ นี้ไว้ในแบบเรียน น่าจะเป็นผลพวงของความมั่งคั่งต่อเนื่องมาแต่โบราณ และทำให้ประเทศไทยจึงล้าหลังทางวิทยาศาสตร์มาจนทุกวันนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับ “โลกวิทู” เป็นเรื่องเพ้อเจ้อ พอๆ กับคติความเชื่อที่ว่ามนุษย์คนใดคนหนึ่งๆ จะสามารถรู้ทุกเรื่องเป็น “สัพพัญญู” ใดๆ อย่างนั้น เพราะความรู้ในทุกสิ่งทุกด้าน มีศักยภาพจะพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้นๆ ชัดเจนขึ้นๆ และลุ่มลึกยิ่งๆ ขึ้นไปอย่างไม่รู้จบ สังคมมนุษย์ปัจจุบัน จึงต่างจากสมัยพุทธกาล ราวกับ “สวรรค์” กับ “นรก” อย่างเป็น “รูปธรรม” ก็ไม่ปาน

ฝรั่งเขาเลิกยึดมั่นถือมั่นกับความรู้เก่ามากกว่า 500 ปีแล้ว และทำการตรวจสอบข้อคิดข้อเขียนพวกนั้น โดยการ “พิสูจน์” ดำริดำราโบราณอย่างถี่ถ้วนและต่อเนื่อง ความรู้ของพวกเขา

จึงเจริญรุดหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง จนศิลปวิทยาการเกือบทั้งหมดของมนุษยชาติทุกวันนี้ ต้องพึ่งพาการ “ชี้นำ” ของพวกเขาไม่ต่ำกว่า 200 ปีแล้ว

แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นมิได้หมายความว่า ชาวตะวันตกเขาเป็น “สัพพัญญู” หรือ “โลกวิทู” ใดๆ เลย แต่เป็นเพราะว่าเขาสำนึกได้ว่าความรู้เท่าที่พวกเขามีอยู่ ยังน้อยนิดกว่า “หนึ่งอะตอม” ของโบไม์หนึ่งโบ และในโบไม์หนึ่งๆ อาจมีอะตอมนับ “ล้านล้านล้านล้าน” (10^{24}) ก็ได้ คือเทียบไม่ได้เลยกับอะตอมของจำนวนโบไม์ “หนึ่งหยิบมือ” ตามการเปรียบเทียบของพุทธศาสนา

และด้วยจิตสำนึกว่าตน “รู้น้อย” เช่นนี้ พวกเขาจึงขวนขวายหาความรู้ให้พอกพูนเพิ่มขึ้นๆ ตามลำดับ และจากข้อมูลความรู้ใหม่ๆ เช่น “ขบวนการพึ่งพาซึ่งกันและกัน” (Symbiotic System) ระหว่าง “สรรพสิ่ง” ในธรรมชาติ บีบบังคับให้พวกเขา ต้องปรับแก้ “กระบวนทัศน์” ใหม่หมดทั้งระบบ

กระทั่งคำว่า “ขบวนการพึ่งพาซึ่งกันและกัน” เอง กลายเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายจำกัดจำเขี่ย เพราะเป็นศัพท์ที่หมายถึงเฉพาะการพึ่งพาระหว่าง “สิ่งมีชีวิต” ด้วยกันเองเท่านั้น ไม่เพียงพอต่อการสื่อความหมายอย่าง “กว้างที่สุด” ก็ต้องรวมทุกสิ่งทุกอย่างหรือ “สรรพสิ่ง” จริงๆ ตั้งแต่ดิน น้ำ ลม ไฟ ถึงปลาชิว ปลาสร้อย และต้นไม้ ใบหญ้า สายลม แสงแดด ทั้งหมดด้วย

ขบวนการพึ่งพา อัน “กว้างขวางที่สุด” ดังกล่าว อาจดูเป็นเรื่อง “บ้าบอคอแตก” เมื่อไม่กี่สิบปีก่อนหน้านี้ แต่ชาวตะวันตกได้ค้นพบและพิสูจน์แล้วว่าขบวนการฯ นี้มีอยู่จริงๆ และมีความสำคัญอย่างมากๆ ตามธรรมชาติด้วย จนต้องจัด “ระเบียบแห่งการพึ่งพาฯ” นี้ เกิดเป็น “ระบบนิเวศน์” และวิชาการว่าด้วย “นิเวศวิทยา” จนทุกๆ วันนี่

ความจริงคดีเรื่อง “การพึ่งพาซึ่งกันและกัน” (Symbiosis) ดังกล่าว ซึ่งจะนำสู่ระบบ “นิเวศวิทยา” นี้ เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับจารีตทางความเชื่อของชาวตะวันตกโดยตรง เพราะจากบทแรกคือ “Gensis” ของพระคัมภีร์ Bible พระเป็นเจ้าได้ทรงตรัสไว้อย่างชัดเจนว่า พระองค์ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้ เพื่อให้มนุษย์ครอบครอง/ใช้ประโยชน์ ตามอำเภอใจที่มนุษย์ปรารถนา

จากหลักธรรมคำสอนเก่าแก่ของคัมภีร์ Bible ทำให้ชาวตะวันตกเชื่อมั่นว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ต่างเป็นสิ่งที่พระเป็นเจ้าได้ทรงสร้างขึ้นมา เพื่อประโยชน์สุขแห่งมนุษย์เพียง “ฝ่ายเดียว” โดยลำพัง การจัดลำดับของ “สายโซ่แห่งสภาวะ” (Chain of Beings) โดยท่าน Thomas Aquinas ใน *Summa theologiae* (1278) เป็นข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนที่สุด

เพราะการจัดลำดับ “สูง/ต่ำ” ของสายโซ่ดังกล่าว มันจะเหมือนกับ กับ “สายโซ่แห่งอำนาจ” (Chain of Commands) ของข้าราชการทหาร ที่นายพลต้องมีอำนาจ “สั่งการ” เหนือนายพัน และนายพันต้องมีอำนาจเหนือนายร้อยอย่างไรรออย่างนั้น หรือถ้าให้หลักการนี้ตามธรรม

ชาติ ตามคติ “ห่วงโซ่อาหาร” คือใครฝ่ายไหน “มีอำนาจในการจะกินใครหรือกินอะไร” ไม่ผิดเพี้ยน!

คือเมื่อสิ่งใดมีอำนาจจะกัดกินควายป่า ม้าลาย และแก้งวาง สิ่งใดย่อมมี “สายโซ่แห่งอำนาจ” (Chain of Commands) ที่ “สูงกว่า” สิ่งที่ตนใช้เป็นอาหารตามไปด้วย และเมื่อควายป่า ม้าลาย และแก้งวางเหล่านั้น กินหญ้าและใบไม้เป็นอาหาร อาหารของพวกมัน ได้แก่หญ้าและใบพืช ย่อมมีฐานะตาม “สายโซ่แห่งอำนาจ” ซึ่ง “ต่ำกว่า” พวกมันตามไปด้วยอย่างแน่นอน!

แต่ข้อเท็จจริงตามธรรมชาติกลับไม่เรียบง่าย ตรงไปตรงมาเหมือนลำดับขั้นตอนตามนี้เลย เพราะมันไม่ได้เรียงร้อย “สายโซ่แห่งสัจภาวะ” จากพระเจ้า ถึงเทวดา ลงสู่มนุษย์ สัตว์ และพืช ตามกติกามาจากเบื้อง “สูงลงสู่ต่ำ” ใดๆ เลย ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์กลับพิสูจน์ว่า มันน่าจะเป็นไปในทิศทาง “ตรงกันข้าม” ด้วยซ้ำไป

เป็นเวลากว่า 200 ปีที่ผ่านมาแล้ว นักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสชื่อ **Jean-Baptiste Lamarck** (1744-1829) ได้นำเสนอการจัดระเบียบของสรรพสิ่งแห่งชีวิตแผนใหม่ ในหนังสือชื่อ **Systeme Des Animaux Sans Vertebres (การจัดระบบของสัตว์ที่ไร้กระดูกสันหลัง)** ของ ค.ศ. 1800 โดยประกาศแตกหักกับการจัดระบบจาก “สูงลงสู่ต่ำ” แบบเดิมๆ อย่างสิ้นเชิง

การจัดระบบใหม่ของเขาใช้วิธีจาก “ต่ำขึ้นสู่สูง” สำหรับทุกๆ ชีวิต และให้ชื่อกับวิชาการแขนงใหม่ (ในสมัยนั้น) ว่าวิชา “ชีววิทยา” (Biology) มาจนทุกวันนี้ โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาด้าน “หนอน” (Vermes/Worms) นับเป็นสิบๆ ปีเป็นข้อพิสูจน์ว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหมดต่างผ่านขั้นตอนของวิวัฒนาการ (Evolution) จากสัตว์ชั้นต่ำให้สูงขึ้นขึ้นไปเสมอ

โดย “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แล้ว ระหว่างความเชื่อแบบจาก “สูงลงสู่ต่ำ” แบบเดิมๆ กับแบบจาก “ต่ำขึ้นสู่สูง” แบบของ Lamarck มันอยู่กันคนละขั้ว ผิดแผกแตกต่างชนิดจะอยู่ร่วมจักรวาลไม่ได้เลย เพราะในระบบเดิมเน้นด้าน “ลำดับอำนาจ” (Chain of Commands) ในการบังคับบัญชา ให้รู้ชัดๆ ว่าใคร “มีอำนาจ” จะสั่งการเหนือใครตลอดเวลา

แต่ในการจัดระบบระเบียบใหม่ของ **Jean-Baptiste Lamarck** ระเบียบแบบแผนที่เคยยึดมั่นถือมั่นกันมานับร้อยๆ พันๆ ปี ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ทั้งหมด เพราะในการจัดระบบจาก “สูงลงสู่ต่ำ” ดังกล่าว ที่ให้นายพันธุ์ต้องอยู่ใต้อำนาจของนายพล และให้นายร้อยต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของนายพันเสมอไปนั้น เป็นสิ่งซึ่ง “ไม่ถูกต้อง” ตามระเบียบของธรรมชาติเลยแม้แต่น้อย

ระเบียบใหม่ตามหลัก “ชีววิทยา” ของเขา นอกจากการเน้นเรื่อง “จากต่ำขึ้นสูง” แล้ว ยังยืนยันถึงการ “กระจายของสายพันธุ์” อันจะทำให้เกิดความหลากหลายยิ่งๆ ขึ้นไปอีกด้วยการเปรียบเทียบให้ชีวิตต่างๆ สัมพันธ์กันแบบ “สายโซ่” จึงไม่อาจใช้ต่อไป และต้องเปลี่ยนมาเป็น “ต้นไม้แห่งชีวิต” (Tree of Lives) แทน

แทนระบบ “สายโซ่” ซึ่งโรยตัวลงจากพระเจ้า เทวดา และนางฟ้าบนสวรรค์ชั้นฟ้าลงสู่โลกมนุษย์ (เหมือนหยาดฟ้าสุราลัยลงสู่แดนดิน) แต่ “ต้นไม้แห่งชีวิต” จะเริ่มจาก “เมล็ด” ที่ติดกับดินแล้วค่อยหยั่งรากแก้วสืกลงไปในพื้นโลก เจริญเติบโตเป็นต้นและใบอ่อน แตกรากฝอยรากแขนง แล้วแตกกิ่งก้านสาขา แตกกิ่งแตกยอดพุ่งสู่ท้องฟ้าสูงขึ้นๆ ไปตามลำดับ

คำเปรียบเปรยต่อ 2 ระบบของสรรพชีวิตดังกล่าว ผิดแผกแตกต่างห่างไกลกันสุดประมาณ ทำนองเดียวกับ “ฝ่าเท้า” กับ “หลังมือ” อย่างโรยอย่างนั้น ทำให้ Jean-Baptiste Lamarck ถูกรุมคัดค้านประณามมานับศตวรรษ แม้กระทั่ง Charles Darwin เองก็ชิงชังรังเกียจไม่เห็นด้วย แต่นักชีววิทยาส่วนรวมต่างพึงพาอาศัยระบบ “ต้นไม้แห่งชีวิต” ของเขามานับเป็นร้อยปีเช่นกันด้วย

อีกนัยหนึ่งคือทุกๆ ชีวิตที่มีอยู่ทุกวันนี้ ตามทฤษฎีและการจัดระเบียบของ Lamarck ต่างมีต้นกำเนิดอันต่ำต้อย “รวมกันมา” ทั้งสิ้น จากชีวิตที่มี “เซลล์เดียว” เยี่ยงจุลินทรีย์ แล้วค่อยแตกย่อยขยายผลเพิ่มความซับซ้อน จนกลายเป็นคน สัตว์ พืช ต่อๆ มาในภายหลัง พวกเรา “ทั้งหมด” จึงเป็น “เครือญาติ” ระหว่างกันทั้งนั้น แม้จะมีรูปร่างต่างๆ กันก็ตามที่

การจัดระเบียบวิธีคิดแบบนี้ทางวิทยาศาสตร์ อาจถือเป็นเรื่องปกติยอมรับได้ง่ายในปัจจุบัน แต่สำหรับผู้คนระดับ “รากเหง้า” (Grassroots) ชาวตะวันตกแล้ว ข้อคิดทฤษฎีนี้ขัดแย้งกับคำสอนของคัมภีร์ Bible ชนิดอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้ เพราะจากข้อคิดทฤษฎีเช่นนี้ นำสู่ทฤษฎี “วิวัฒนาการ” (Evolutionary Theory) ใหมมนุษย์ต้องกลายสายพันธุ์จากลิงในเวลาต่อๆ มา

ชาวตะวันออกส่วนใหญ่ไม่มีปัญหานี้ จะยกเว้นบ้างเฉพาะอิสลามิกชนเท่านั้น ส่วนชาวฮินดู/พุทธ ซึ่งเชื่อเรื่องเวียนว่ายตายเกิด สามารถประยุกต์ทฤษฎี “วิวัฒนาการ” ให้เข้ากับชาติภพต่างๆ ได้ไม่ยากนัก มนุษย์ ยักษ์ ลิง ปลา ครุฑ (นก) ฯลฯ ต่างสมสู่กันได้ในวรรณกรรมอย่าง รามเกียรติ์ หรือในเรื่องเช่น ไซอิ๋ว และอื่นๆ ของจีนก็เช่นกัน มีทั้งลิง หมู งู จิ้งจอก ปีศาจ ฯลฯ

โดยเฉพาะชาวไทยพุทธ ซึ่ง “ห้ามฆ่าสัตว์” เป็นศีลข้อที่ 1 เลย ซึ่งถึงจะกระทำกันไม่ค่อยได้ แต่ทุกๆ คนรู้ดีว่าการ “เบียดเบียนชีวิต” อื่นๆ “เป็นบาป” นั้น และเป็นที่ยอมรับของชาวพุทธทั่วหน้า ยิ่งกรณีของเพศสมณะด้วยแล้ว ข้อห้ามเรื่อง “เบียดเบียนชีวิต” นี้ ยังรวมถึงห้ามเบียดเบียน “พืช” ด้วย คือห้ามตัดทำลาย หรือกระทั่งปัสสาวะราดรดยังผิวดินด้วยซ้ำไป

จากความแตกต่างทาง “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ดังกล่าวแล้ว ชักนำให้ชาวตะวันตกกับชาวตะวันออก มีคติความเชื่อต่อ “สรรพชีวิต” และสิ่งแวดล้อมนานาที่แตกต่างขัดแย้งกันถึงระดับรากเหง้า พวกเขาคิด/เชื่ออย่างหนึ่ง ส่วนเราคิด/เชื่ออีกอย่างหนึ่ง โดยความคิดความเชื่อของพวกเรามาจากศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ “เที่ยงแท้ไม่พัฒนา” มานับเป็นพันๆ ปี

แต่ความรู้ของพวกเขามาจาก “วิทยาศาสตร์” ที่พิสูจน์ยืนยันซ้ำแล้วซ้ำอีกทั่วทั้งโลก!

ความรู้อันเป็น “วิทยาศาสตร์” ของชาวตะวันตกอาจ “ไม่ใช่” ผลผลิตจากการ “ตรัสรู้” ของผู้วิเศษใดๆ เลย เป็นเพียงความรู้ “ย่อยๆ” ส่วนหนึ่งเกี่ยวกับธรรมชาติ และมีผู้คนมากมายมาร่วมกันร่วมคว่ำให้เกิดความรู้พวกนี้ ซึ่งถึงยังไม่สมบูรณ์และอาจไม่มีทางสมบูรณ์ได้ แต่ก็ เป็นความรู้ซึ่ง “พัฒนาได้” และพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้งด้วย

มาบัดนี้ความรู้ทาง “วิทยาศาสตร์” ของพวกเขา กับความเชื่อต่อ “กฎธรรมชาติ” ของพวกเรา โดยเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่าง “ทุกสิ่งทุกอย่าง” ในสากลโลก ซึ่งในปัจจุบัน เราจะเรียกสิ่งนี้ว่า “สิ่งแวดล้อม” หรือ “ระบบนิเวศน์” ก็ตาม สารและความหมายยังคงเป็น เช่นเมื่อพันๆ ปีก่อน คือเราไม่สามารถ “ละเมิด” (ทำบาป) ต่อสิ่งใดๆ เลย ไม่ว่าจะดูไร้ความ สำคัญแค่ไหน

โดยที่ “ผลกระทบ” (Repercussions) จะไม่ส่ง “กรรม” (Karma) กลับถึงตัวเราในที่สุด!

และวิธีป้องกันการ “ก่อบาป” หรือ “ละเมิด” ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งมวล ไม่ว่าจะเป็นการ ละเมิดทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ระหว่างคนต่อคนด้วยตนเอง หรือต่อพื้นที่ป่า เขา แม่น้ำ ลำธาร และอากาศ รวมถึงปลา ปู กุ้ง หอย หนอน แมลง ฯลฯ ทั้งปวง คือการ “เคารพสิทธิ” ในการดำรงอยู่ของกันและกันอย่างเคร่งครัด และ “ต้อง” ไม่ละเมิดสิทธิทั้งหมดนี้เท่าที่จะทำได้

สำหรับชาวเอเชียส่วนรวม และสำหรับชาวไทยโดยเฉพาะ ข้อบังคับหรือ “หน้าที่” จึงมี มากมายเหลือเกิน ชนิดที่มากจนปฏิบัติตามไม่ไหวและไม่ไหว เพราะแค่ “ข้อห้าม” ข้อแรกที่ว่า “ห้ามฆ่าสัตว์” (ปาณาติปาตาเวรมณีฯ) ก็ไม่มีทางจะปฏิบัติตามได้แล้ว

คือเมื่อไรๆ มันกัดเราตรงไหน เราก็ต้องตบตีมันตรงจุดนั้น หรือเมื่อเรากินยา “แก้อักเสบ” หรือยา “ปฏิชีวนะ” (Anti-Biotic) ซึ่งหมายถึงการ “ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์” ตัวจุลินทรีย์ที่ ก่อความอักเสบนี้ต่อบาดแผลต่างๆ ตามร่างกายของเรา เราต้อง “ละเมิด” ข้อห้ามนี้อย่างร้ายแรงที่สุดพร้อมๆ กันด้วย

ซึ่งถึงเราจะ “ฆ่า” พวกมันหรือ “ละเมิด” สิทธิของสิ่งมีชีวิตต่างๆ มันเป็นสิ่งซึ่งไม่ถูก ต้องและ “ควร” กระทำให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สัตว์และพืชทั้งหลายทั้งมวลเหล่านั้นไม่ ต้องลุกขึ้นยืนหยัดเรียกร้อง (ถ้ามันกระทำได้) ให้นมนุษย์ (คือ ชาวไทยและชาวตะวันออกส่วน รวม) ต้องเคารพ “สิทธิ” ต่อชีวิตของพวกมันเลย เพราะพวกเราได้เคารพสิทธิของพวกมัน เองอยู่แล้ว

โดยสรุปคือคติเรื่อง “สิทธิ” ของชาวเอเชียเรา มีพัฒนาการล้ำหน้าชาวตะวันตกอยู่นับ ร้อยๆ ปี เพราะในขณะที่ฝรั่งยังหมกมุ่นกับ “สิทธิมนุษยชน” เท่านั้น แต่เราได้ก้าวไปไกลถึง “สิทธิของสรรพสิ่งที่มีชีวิต” เมื่อกว่าพันๆ ปีก่อน โดยมีหลักคิดคำสอนทางศาสนา (พุทธ, ฮินดู, และอื่นๆ) มาคอยผูกมัดจัดการโดยตลอด

จากการศึกษาตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” ทั้งหมดที่กระทำมา สะท้อนถึงความ “จำกัดจำเขี่ย” ของ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แบบตะวันตกอย่างที่สุด และเมื่อนำมาเปรียบกับวิธีคิด และเกณฑ์คุณค่าอย่างของเราเองแล้ว จะยืนยันว่าวิธีประเมินแบบเดิมๆ ของพวกเขานั้น มันต่ำชั้นห่างไกลจากของพวกเรา อย่างชนิดที่เทียบกันไม่ได้เลย

แต่แนวคิดความเชื่อของพวกเขามันมี “จุดเน้น” (Focus) อยู่ที่มนุษย์ (Man = ผู้ชาย) โดยรวมๆ ในเบื้องต้น จากสมัยกรีกโบราณถึงโรมันสมัยสาธารณรัฐ (Roman Republic, 509-27 B.C.) และคริสต์ศตวรรษยุคก่อร่างสร้างตัว (ก่อน Constantine's Edict of Toleration, 312 A.D.)

หลังจากนั้น “จุดเน้น” ที่มนุษย์ “รวมๆ” ดังกล่าว จะเพิ่มความแหลมคม (Sharpening) ให้เข้าสู่ “เป้าหมาย” (Targeting) อันจำเพาะเจาะจงคือ “ชนชั้นปกครอง” (Governing Classes) ได้แก่พวกพระ กษัตริย์ และขุนนาง เพื่ออธิบายถึง “สิทธิความชอบธรรม” (Governing Rights) ของคนพวกนี้ ที่อยู่เหนือกว่ามนุษย์อื่นๆ โดยรวมทั้งหมด

สุดยอดแห่งความแหลมคม ตามเกณฑ์คุณค่าและฐานความคิดเช่นนี้ คือผลงานชื่อ *Summa theologica* (1267-73) ของ Saint Thomas Aquinas ที่อ้างอิงกันอย่างแพร่หลายนั่นเอง เพราะจากงานชิ้นนี้ “มนุษย์โดยรวมๆ” แบบเดิม จะถูก “จำแนกแยกแยะ” (Classifications) ให้เป็น “ชนิดและประเภท” ที่ลดหลั่น จากเบื้องสูงลงสู่เบื้องต่ำต่างๆ กันไป

ศิลปวิทยาการฝรั่งจะเพิ่มความ “แหลมคม” และมี “เป้าหมาย” เด่นชัดยิ่งขึ้นตามลำดับ จนเหลือแค่เฉพาะนักบวชชาย (พระ) กับชนชั้นปกครอง (กษัตริย์ กับ ขุนนาง) เท่านั้น ที่เป็นมนุษย์ผู้ทรงคุณค่า และ “มีสิทธิมีเสียง” (Have Any Rights) ในปฐพีนี้

ส่วนพวกฆราวาส เด็ก ผู้หญิง สามัญชน คนชรา และอื่นๆทั้งหลายทั้งมวล ซึ่งเป็นผู้คนหมู่มากของมวลมนุษยชาติ ตามเกณฑ์คุณค่าและฐานความคิดดั้งเดิม คือ “มนุษย์โดยรวมๆ” ถูกกดขี่บีบคั้นจนแทบจะไม่มีที่อาศัยในโลกนี้อีกต่อไปแล้ว

ความชั่วร้ายของระบอบ “ศักดินาสวามิภักดิ์” (Feudalism) ของชาวตะวันตกทั้งหมดต่างมีรากเหง้าจากความ “แหลมคม” ทางศิลปวิทยาการนี้ทั้งสิ้น!

ดราบจน Nicholas Copernicus ตลอดจน Galileo ถึง Isaac Newton นำเสนอแนวคิดมุมมอง และข้อพิสูจน์แบบใหม่ๆ ที่หักล้าง “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เก่าๆ ดั้งเดิมซึ่งยึดติดกับประสบการณ์จาก “ประสาทสัมผัสทั้ง 5” (คือ ตาหู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส) ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียง “สามัญสำนึก” (Common Senses) เท่านั้น และไม่อาจพิสูจน์ชี้ขาดใดๆ ได้เลย

เช่นเราอาจเห็นและรู้สึกว่าดวงอาทิตย์ “ขึ้น” ทางทิศตะวันออก และ “ตก” ทางทิศตะวันตก โดยทุกๆ คนสามารถรู้สึกนึกคิดจาก “ประสาทสัมผัสทั้ง 5” ดังกล่าว และสามารถยืนยันใน “ข้อเท็จจริง” ของประเด็นนี้ได้เหมือนๆ กันหมด แต่ในปัจจุบันเราต้องยอมรับว่า “ความจริง” ทั้งหมด ที่เคยยึดมั่นถือมั่นว่า “เที่ยงแท้แน่นอน” นั้น มันเป็นเท็จและไม่ถูกต้องอย่างสิ้นเชิง

ความเป็นจริงคือประสาทสัมผัสทั้ง 5 มัน “หลอกหลอน” พวกเรา ดวงอาทิตย์ไม่เคยขึ้นไม่เคยตก มันเคยอยู่อย่างไรมันก็อยู่อย่างนั้นต่อไป มีแต่เรากับโลกของเราเท่านั้นที่มันหมุน โดยจะหมุนรอบๆ แกนของตัวเองทุกวันๆ 24 ชั่วโมง (ของทุกๆ วัน) จนดูคล้ายกับว่าดวงอาทิตย์ (ซึ่งหมุนอยู่กับที่) เป็นฝ่ายที่ “ขึ้น” และ “ตก” รอบๆ โลกเรากระนั้น

ที่ชาวโลกส่วนรวมต้องมายอมรับกับ “ความจริง” ในส่วนนี้เป็นเพราะ “การปฏิวัติวิทยาศาสตร์” (Scientific Revolution) ของชาวตะวันตกโดยแท้ และหลังจากนั้นพวกเขาจะบุกเบิกความรู้อื่นๆ อีกมากมายเกี่ยวกับชีวิตของคน สัตว์ พืช ดิน ฟ้า อากาศ โลก จักรวาล ฯลฯ โดยสิ่งที่พวกเขาค้นพบนั้น มันก้าวไปไกลกว่าคำสอนของทุกๆ ศาสนามากมายนัก

พวกเขาเจริญรุดหน้าก้าวไกลมากขึ้นๆ อย่างรอบด้าน จนต้องปรับแก้คตินิยมความเชื่อเก่าๆ ของพวกเขา ให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ๆ อยู่ทุกขณะจิต ซึ่งย่อมรวมถึงเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” อันเป็นประเด็นสำคัญของเรด้วย เพราะสิ่งที่พวกเขาเคยเชื่อมั่น “ในการปฏิบัติ” (*De facto*) และตราขึ้นเป็น “กฎหมายข้อบังคับ” (*De jure*) ต่างต้องถูกปรับแก้ใหม่กันตลอดเวลา

ดูเช่นความเชื่อเกี่ยวกับ “เชื้อชาติ” (Races) ระหว่างคน “ผิวดำ” (Blacks) กับคน “ผิวขาว” (Whites) ซึ่งเคยยึดมั่นว่าต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะต่างกันพอๆ กับ “มนุษย์” (*Man = Whites* ซึ่งพระเจ้าทรงสร้างขึ้นเป็นพิเศษ) กับพวก “สัตว์” (*Beast = Blacks* ซึ่งทรงสร้างมาเพื่อรับใช้มนุษย์) เช่น วัว ควาย ช้าง และม้า แต่คตินิยมความเชื่อนี้ ไม่มีความ “น่าเชื่อถือ” (Respectable) ใดๆ อีกแล้ว

ข้อพิพาททางวิทยาศาสตร์ชี้ชัด คือ คน “ผิวดำ” กับ “ผิวขาว” มีความใกล้เคียงกันมากกว่าที่ตาเห็น เพราะสายพันธุ์ของคน 2 สีผิวนี้นั้นสนิทแน่นยิ่งกว่าคน “ผิวเหลือง” ชาวเอเชียด้วยซ้ำไป หากพวกเขา (ทั้ง ขาว และ ดำ) อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน มีโภชนาการที่ใกล้เคียงกัน และระบบการศึกษาคล้ายๆ กัน พวกเขาจะ “กลืนเข้าหากัน” ได้อย่างรวดเร็วมาก

ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นสิ่งยืนยันถึงข้อพิสูจน์นี้ดีที่สุด เพราะวิถีชีวิตของ “อเมริกันชน” นั้น มีทั้งคน “ผิวขาว” และ “ผิวดำ” ผสมกันเป็นคนหมู่มากของประเทศ นับรวมแล้วมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ถ้าคน 2 สีผิวนี้นั้นหาทางปรองดองกันไม่ได้ ประเทศยิ่งใหญ่อย่าง “สหรัฐอเมริกา” คงไม่อาจอยู่รอดปลอดภัยอย่างแน่นอน

ความสำนึกต่อสิทธิมนุษยชนของคนผิวดำนี้ สำแดงออกเด่นชัดจาก “สงครามกลางเมือง” (The Civil War, 1861-1865) เป็นต้นมา แต่ก็จะมีการต่อต้านอย่างเข้มข้นตลอดมาด้วย

โดยคณะผู้ต่อต้านทั้งหมด จากพวก “Ku Klux Klan” (The K.K.K.) ในอดีต ถึงพวก “White Supremacists” และ “Skin-Heads: Neo-Nazi’s” ในปัจจุบัน ต่างต้องพึ่งพาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับชนเผ่าอารยัน “อารยัน” (Aryan = ฝรั่งเศสและแขก) เป็นเกณฑ์เสมอ ทั้งๆ ที่เกณฑ์ดังกล่าวเหล่านี้เป็นความมกมายโบราณ และถูกพิสูจน์ว่า “ตกยุค” (Antiquated) มานับศตวรรษแล้วก็ตาม

ความเป็นจริงคือประสาทสัมผัสทั้ง 5 มัน “หลอกหลอน” พวกเรา ดวงอาทิตย์ไม่เคยขึ้นไม่เคยตก มันเคยอยู่อย่างไรมันก็อยู่อย่างนั้นต่อไป มีแต่เรากับโลกของเราเท่านั้นที่มันหมุน โดยจะหมุนรอบๆ แกนของตัวเองทุกราวๆ 24 ชั่วโมง (ของทุกๆ วัน) จนดูคล้ายกับว่าดวงอาทิตย์ (ซึ่งหมุนอยู่กับที่) เป็นฝ่ายที่ “ขึ้น” และ “ตก” รอบๆ โลกเรากระนั้น

ที่ชาวโลกส่วนรวมต้องมายอมรับกับ “ความจริง” ในส่วนนี้เป็นเพราะ “การปฏิวัติวิทยาศาสตร์” (Scientific Revolution) ของชาวตะวันตกโดยแท้ และหลังจากนั้นพวกเขาจะบุกเบิกความรู้อื่นๆ อีกมากมายเกี่ยวกับชีวิตของคน สัตว์ พืช ดิน ฟ้า อากาศ โลก จักรวาล ฯลฯ โดยสิ่งที่พวกเขาค้นพบนั้น มันก้าวไปไกลกว่าคำสอนของทุกๆ ศาสนามากมายนัก

พวกเขาเจริญรุดหน้าก้าวไกลมากขึ้นๆ อย่างรอบด้าน จนต้องปรับแก้คตินิคิดความเชื่อเก่าๆ ของพวกเขา ให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ๆ อยู่ทุกขณะจิต ซึ่งย่อมรวมถึงเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” อันเป็นประเด็นสำคัญของเราด้วย เพราะสิ่งที่พวกเขาเคยเชื่อมั่น “ในการปฏิบัติ” (De facto) และตราขึ้นเป็น “กฎหมายข้อบังคับ” (De jure) ต่างต้องถูกปรับแก้ใหม่กันตลอดเวลา

ดูเช่นความเชื่อเกี่ยวกับ “เชื้อชาติ” (Races) ระหว่างคน “ผิวดำ” (Blacks) กับคน “ผิวขาว” (Whites) ซึ่งเคยยึดมั่นว่าต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะต่างกันพอๆ กับ “มนุษย์” (Man = Whites ซึ่งพระเจ้าทรงสร้างขึ้นเป็นพิเศษ) กับพวก “สัตว์” (Beast = Blacks ซึ่งทรงสร้างมาเพื่อรับใช้มนุษย์) เช่น วัว ควาย ช้าง และม้า แต่คตินิคิดความเชื่อนี้ ไม่มีความ “น่าเชื่อถือ” (Respectable) ใดๆ อีกแล้ว

ข้อพิพาททางวิทยาศาสตร์ชัด คือ คน “ผิวดำ” กับ “ผิวขาว” มีความใกล้เคียงกันมากกว่าที่ตาเห็น เพราะสายพันธุ์ของคน 2 สีผิวนี้นั้นสนิทแนบยิ่งกว่าคน “ผิวเหลือง” ชาวเอเชียด้วยซ้ำไป หากพวกเขา (ทั้ง ขาว และ ดำ) อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน มีโภชนาการที่ใกล้เคียงกัน และระบบการศึกษาคล้ายๆ กัน พวกเขาจะ “กลืนเข้าหากัน” ได้อย่างรวดเร็วมาก

ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นที่ยืนยันถึงข้อพิสูจน์นี้ดีที่สุด เพราะวิถีชีวิตของ “อเมริกันชน” นั้น มีทั้งคน “ผิวขาว” และ “ผิวดำ” ผสมกันเป็นคนหมู่มากของประเทศ นับรวมแล้วมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ถ้าคน 2 สีผิวนี้นั้นหาทางปรองดองกันไม่ได้ ประเทศยิ่งใหญ่อย่าง “สหรัฐอเมริกา” คงไม่อาจอยู่รอดปลอดภัยอย่างแน่นอน

ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนของคนผิวดำนี้ สืบแดงออกเด่นชัดจาก “สงครามกลางเมือง” (The Civil War, 1861-1865) เป็นต้นมา แต่ก็จะมี การต่อต้านอย่างเข้มข้นตลอดมาด้วย

โดยคณะผู้ต่อต้านทั้งหมด จากพวก “Ku Klux Klan” (The K.K.K.) ในอดีต ถึงพวก “White Supremacists” และ “Skin-Heads: Neo-Nazi's” ในปัจจุบัน ต่างต้องพึ่งพาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับชนเผ่าอารยัน “อารยัน” (Aryan = ฝรั่งเศสและแขก) เป็นเกณฑ์เสมอ ทั้งๆ ที่เกณฑ์ดังกล่าวเหล่านี้เป็นความมโนายโบราณ และถูกพิสูจน์ว่า “ตกยุค” (Antiquated) มานับศตวรรษแล้วก็ตาม

คนส่วนใหญ่และรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา จึงต้องพยายามไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่าง คนผิวดำผิวขาว ห้ามไม่ให้คนผิวขาวล่งละเมิดคนผิวดำตลอดหลาย ๆ สิบปีที่ผ่านมา เพราะเริ่ม สำนึกว่า การ “ละเมิดสิทธิ” ของใครคนใดคนหนึ่ง โดยไม่จำกัดว่าใครคนนั้นจะเป็นใครๆ ก็ ตาม แต่ลงท้ายแล้วการละเมิดนี้ จะย้อนกลับมาส่งผลเสียต่อ “ตัวเอง” อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เลยในที่สุด

พวกฝรั่งผิวขาวผู้เรืองอำนาจชาวอเมริกัน ไม่ได้เกิดจิตสำนึกนี้จากการอยู่ร่วมกับคนผิว ดำในชีวิตประจำวัน แต่จะมาจากข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกหาทาง วิชาการว่า “ระบบนิเวศน์” เป็นหลัก เพราะถ้าเราจะอยู่ร่วมกับมนุษย์ผู้มี “สีผิว” ต่างๆ กันยัง ทำไม่ได้ แล้วเราจะไปอยู่ร่วมกับ “สัตว์โลก” อื่นๆ (กิ้งกือ, ไล่เตียน, หนอน, ปลาวาฬ ฯลฯ) อย่างไรได้?

จากข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ผลักดันให้พวกเขามีจิตสำนึกเกี่ยวกับคน อื่นๆ และสิ่งอื่นๆ (หรือ “สิ่งแวดล้อม”) รอบๆ ตัวของพวกเขา เพราะสรรพสิ่ง “รอบๆ ตัว” (Contexts) นี้ มันได้รวมกันเอื้อให้ “ตัวตน” (Text) ของเขาดำรงอยู่ได้มาแต่ต้น เพราะหากขาด “สิ่งแวดล้อม” เช่น น้ำ, ป่า, ภูเขา, อากาศ, กิ้งกือ, ไล่เตียน, ฯลฯ เหล่านี้ไป...

สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า “มนุษย์” คงไม่อาจมีชีวิตต่อไป แม้แต่อีกเสี้ยวหนึ่งของวินาทีเดียว !

อีกนัยหนึ่งคือพวกฝรั่งเพิ่งเริ่มบรรลุ “สัจธรรม” ของ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความ คิด” ของชาวตะวันตกโดยรวม หรือของ “พุทธศาสนิกชนชาวไทย” โดยเฉพาะ เพราะความ เคารพนับถือต่อ “สรรพสิ่งสรรพชีวิต” นี้ เป็น “อุดมคติพื้นฐาน” ของพวกเราชาวตะวันตก มาเป็นพันๆ ปีแล้ว

แต่ชาวตะวันตกเขาเหนือกว่าเราในสัจตระสำคัญคือ พวกเขาได้ “บรรลุ” สู่ข้อสรุปนี้ ด้วยขบวนการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางวิทยาศาสตร์อันเข้มงวด และสามารถจะ “ตรวจทาน” ใน ทุกๆ เรื่องและโดยทุกๆ คนทั่วทั้งโลก

ต่างจากการ “เข้าถึง” ของพวกเรา ซึ่งยึดติดกับ “อุดมคติพื้นฐาน” ของตนเอง โดย ไม่เคยรู้ไม่เคยทราบว่ามีสิ่งซึ่งเป็นพื้นฐานทางความคิดความเชื่อพวกนี้ ได้มาจากไหน หรืออย่าง ไรใดๆ ทั้งสิ้น เท่าที่ทราบมีเพียงว่ามันเป็นเรื่องระดับ “โลกจินตา” ซึ่งเข้าถึงได้ยากมาก เฉพาะ ผู้เป็น “โลกวิทู” เช่นพระพุทธองค์ พระอรหันต์ หรือผู้บำเพ็ญ “ฌาน” เท่านั้น จึงจะเข้าใจใน เรื่องนี้ได้

ทำให้โดย “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ของเรานั้น แม้ว่ามันจะยิ่งใหญ่เกรียง ไกร และเคยล้าหน้าของชาวตะวันตกอยู่นับร้อยๆ ปี แต่มันเป็นองค์ความรู้ที่ “พัฒนา” ให้ก้าว หน้าไม่ได้ เคยรู้กันอยู่ในสมัยพุทธกาลแค่นั้น อย่างมากที่สุดที่เราจะรู้ได้ในปัจจุบัน มันก็ยังอยู่ เท่าเดิมเท่านั้น หรือจะยิ่งรู้น้อยๆ ลงไปเรื่อยๆ ตามกาลเวลา

ในปัจจุบันฝรั่งได้ก้าวไล่ตามชาวตะวันตกมาติดๆ สิ่งที่ยังขาดหายไปอยู่ที่การผสม นความรู้ 2 เรื่องหลัก คือ “สิทธิมนุษยชน” ให้กลมกลืนกันกับ “สิทธิของสิ่งแวดล้อม” เท่านั้น เอง เทียบเคียงได้กับการสร้าง “*Super Grand Unified Field Theory*” ของวิชาฟิสิกส์ ซึ่ง

มันจะไม่ใช่ง่าย แต่พวกเขาพัฒนาความรู้มาอย่างมีขั้นตอน และคงประสบความสำเร็จในอีกไม่นานนัก

ตรงข้ามกับพวกเราชาวตะวันตก เราอยู่กับการผสมผสานของสิทธิต่างๆ เหล่านี้มานานับร้อยๆ ปี แต่เราขาดความรู้ความเข้าใจว่ามันเป็นมาอย่างไร นอกเหนือจากคำพระที่ว่า “มันเป็นของมันเอง” มาแต่ต้น เมื่อไม่รู้ถึง “ที่มา” เช่นนี้แล้ว เราจึงไม่อาจพัฒนาสร้าง “ที่ไป” ให้มันก้าวต่อ ๆ ไปได้เลย มันจึงถูกดองให้อยู่ในรูปของจารีตประเพณีเท่านั้น

ซ้ำร้ายไปกว่านั้นอีก คือเมื่อตะวันตกกับตะวันตกเริ่มเผชิญหน้ากันเมื่อ 300 ปีก่อน พวกเขาเพิ่งทำการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ คือเพิ่งรู้จักแค่ “แรงโน้มถ่วง” ประการเดียว ยังไม่เข้าถึง “แรงหลักทั้ง 4 ของจักรวาล” (ดูเชิงอรรถที่ 66 ข้างบน) ดังปัจจุบัน พวกเขาจึงยึดมั่นถือมั่นในเรื่อง “ความเสมอภาค” หรือ “ความเท่าเทียม” ของสรรพสิ่งอย่างเหนียวแน่น

พอมานพบเจอกับจารีตประเพณีของคนตะวันออก ซึ่งเต็มไปด้วยความ “เหลื่อมล้ำ” หรือความ “ไม่เท่าเทียม” ในทุกสิ่งทุกอย่าง ชาวตะวันตกจะใช้ “เกณฑ์สากล” หรือกติกาแรงโน้มถ่วงของพวกเขา ประเมินว่าพวกเรา “ไม่ศิวิไลซ์” คือป่าเถื่อน ล้าหลัง ด้อยพัฒนา อันเป็นเหตุเป็นผลให้พวกเขาต้องเข้ามายึดครอง เพื่อปฏิบัติ “ภารกิจของคนขาว” ดังกล่าวถึงแล้วข้างต้น

ชาวไทยส่วนใหญ่รู้สึกภาคภูมิใจในเอกราชของชาติไทย เพราะเราไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นฝรั่งเหมือนพวกเพื่อนบ้านทั้งหลาย แต่ความสำเร็จในการรักษาเอกราชของเรา นี่มันเกิดขึ้นได้บนเงื่อนไขหนึ่งเดียว คือเราต้องคิดอย่างฝรั่ง และทำตามอย่างฝรั่ง หรือเข้าสู่ “มาตรฐานสากล” ตามที่ “นานาชาติประเทศ” ซึ่งได้แก่ฝรั่งเอง เป็นผู้กำหนดเพียงฝ่ายเดียวในทุกๆ เรื่อง

เช่นเรื่อง “วิธีคิดอย่างฝรั่ง และวิธีทำอย่างฝรั่ง” ที่สำคัญที่สุด เพราะมันจะเป็น “Master Key” ช่วยให้เรา “ไข” เข้าสู่ความเป็นฝรั่งอื่นทั้งหลายทั้งมวล คือเราจำต้องดูถูกชิงชัง “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ไทยเดิมของเรา มองความ “เหลื่อมล้ำ” และ “ไม่เท่าเทียม” ว่าล้าหลัง ป่าเถื่อน ด้อยพัฒนา ในทุกๆ สิ่งทุกๆ เรื่อง อย่างชนิดที่ไม่อาจอยู่ร่วมโลกกับเราอย่างเด็ดขาด

หลังจากนั้นเราต้องไปประกาศยกเลิกกฎระเบียบทั้งหลายทั้งมวล ซึ่ง “เหลื่อมล้ำ” เพราะมัน “ไม่ถูกต้อง” และความ “ไม่เท่าเทียม” ทั้งหลาย เพราะมัน “ไม่เป็นธรรม” ต่อผู้คนส่วนรวม หากกระทำตามนี้ได้ครบถ้วน ฝรั่งเขาจะยกย่องยอมรับให้เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของพวกเขาทันที

คนไทยเราก็เก่งใจหาย ฝรั่งมันบังคับจะเอาอย่างไรๆ เราก็ทำให้กับมันได้ทั้งหมด!

ความตระหนง ของเรา ในเอกราชของชาวไทย จึงมีรากเหง้าจากการศิโรราบต่อฝรั่งทั้งในด้านความคิด สติปัญญา และจิตวิญญาณ ซึ่งน่าจะเลวร้ายกว่าการตกเป็นเมืองขึ้นของพวกเขา

เสียอีก เพราะถึงเราต้องตกเป็นอาณานิคมของพวกเขา เรายังสามารถเป็น “ชนถ” คิดต่อสู้เพื่อเอกราชได้ แต่การศิโรราบแบบที่เรากระทำไป แค่เพียงจะคิดเรายังไม่กล้ากระทำด้วยซ้ำไป

ผลคือเราได้ยกเลิกกฎหมายเดิม คือ “กฎหมายตรา 3 ดวง” ไปทั้งหมด โดยรู้เช่นเห็นชอบกับฝรั่งว่ากฎหมายพวกนี้มันโบราณ ล้าหลัง ป่าเถื่อน ไม่ทันสมัย และไม่ได้มาตรฐานสากล คือ “ไม่ถูกต้อง” และ “ไม่เป็นธรรม” เสมอมา การจะยกเลิกพวกมันไป ก็เป็นสิ่งอันเหมาะสมแล้ว เราจะได้ไปน้อมนำเอากฎหมายฝรั่งมาใช้แทนได้ง่ายยิ่งขึ้น

การยกเลิกกฎหมายไทยเดิม แล้วไปเอากฎหมายของพวกนานาอารยประเทศมาใช้แทนเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และเรียบง่ายมากในสังคมไทย เพราะเราก็ไม่ค่อยเข้าใจในหลักการ เหตุผล ความเป็นมา ของกฎหมายเดิมอยู่แล้ว ยิ่งหลัง “สมัยเสียกรุง” (ศรีอยุธยา) ครั้งที่ 2 นักปราชญ์ราชบัณฑิตล้มหายตายจากมากต่อมาก ความเข้าใจต่อกฎหมายเดิมน้อยลงน้อยลงลงไปเป็นธรรมดา

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “สิทธิสตรีไทยในอันจะมีชีวิต” ธรรมดาๆ ยังไม่มีใครล่วงรู้หรือเข้าใจ จนพระมหากษัตริย์อย่างรัชกาลที่ 1 ของกรุงเทพฯ ตัดสินประกาศยกเลิก “สิทธิสตรีไทย” อันยิ่งใหญ่ข้อนี้ไป เพราะขาด “ผู้รู้” มาชี้แนะบอกกล่าว จนระบบคิดความเชื่อแบบดั้งเดิมต้องปรวนแปรและตกต่ำลงเรื่อยๆ ตามลำดับ

การยกเลิกกฎระเบียบข้อบังคับดั้งเดิมไปเช่นนี้ สะท้อนถึงความอภัพอัปภาคย์ของสังคมไทยอย่างเหลือล้นอยู่แล้ว แต่การที่เราไปน้อมนำเอากฎหมายฝรั่งชาติต่างๆ จากการริเริ่มของ กรมหลวงราชบุรี และเหล่าศิษยานุศิษย์ของพระองค์ท่านต่อๆ มา ยิ่งเป็นการ “ตอกย้ำซ้ำซาก” ของความอภัพ ของสังคมไทยยิ่งๆ ขึ้นไปอีก

เพราะสิ่งที่ควรต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนมี 2 ประเด็นเป็นอย่างน้อยคือ :

1. พระองค์ทรงเข้าใจใน “กฎหมายเดิม” ที่จะทรงให้ยกเลิกไปมากน้อยแค่ไหน?
- และ 2. การน้อมนำเอา “กฎหมายใหม่” คือกฎระเบียบของชาวตะวันตกมาใช้แทนนั้น

พระองค์ท่านมีความเข้าใจต่อกฎหมายของพวกเขาเพียงใด?

ความเห็นของผมคือ พระองค์ทรงมีความรู้ความเข้าใจใน 2 เรื่อง ดังกล่าว อยู่ในระดับเพียง “งูปลาปลา” เท่านั้นเอง คือ “พอรู้” ในเรื่องแรกเพราะเป็นคนไทย และก็ “พอรู้” ในเรื่องหลังเพราะได้ไปศึกษามาจากประเทศอังกฤษ

โดยจะหาคนอื่นใดในสมัยนั้น—ไม่ว่าจะเป็นคนไทย หรือเทศ- ที่มีความรู้พร้อมๆ กัน ในทั้ง 2 ด้านนี้ไม่ได้อีกแล้ว พระองค์รพีฯ จึงกลายสภาพจากคนซึ่ง “พอรู้” ให้กลายเป็นนักปราชญ์ “ผู้รอบรู้” ในทางกฎหมาย ตาม ทฤษฎีแห่งสัมพัทธภาพ ไปโดยปริยาย!

แต่พระองค์มีภารกิจอันหนักหนาสาหัส คือต้องเร่งผลิตนักกฎหมายไทยในระบบใหม่ สร้างแบบเรียนและทำการบรรยาย (เล็กเซอร์) ใหม่ทั้งหมด ซึ่งกฎหมายใหม่ที่เกิดขึ้นมาในสมัยนั้น น่าจะมีมากมายหลายๆ มาตรา ซึ่งดู “ไม่เป็นธรรม” สำหรับผู้เรียน เพราะขัดแย้งกับพระธรรมศาสตร์ และจารีตทางกฎหมายเดิมของไทย นำไปสู่การได้ถามซักไซ้หาความเป็นเหตุเป็นผล

คำถามใดๆ ที่พระองค์ทรงมีความรู้พอ และตอบข้อข้องใจได้ก็แล้วไป แต่ถ้าทรงตอบให้ ความกระจ่างไม่ได้ เพราะความรู้และ/หรือความเข้าใจที่มีอยู่ไม่เพียงพอ จะมีวิธีไหนที่แก้ปัญหา กลืนไม่เข้าคายไม่ออกนี้ดีไปกว่าการใช้อำนาจแห่งความเป็นครู ออกคำสั่งให้ลูกศิษย์ต้องเชื่อ ตามสิ่งที่ตนสอน

ท่านเองเดียวกับที่ “องค์อธิปัตย์” ออกกฎหมายให้ประชาชนปฏิบัติตามอย่างไรอย่าง นั้น คือกฎหมายไม่เกี่ยวกับความ “ยุติธรรม” หรือ “ไม่ยุติธรรม” อะไรเลย แต่จะเกี่ยวกับว่าใคร เป็นผู้ใช้อำนาจในการออกคำสั่งเสมอ ทำให้เมื่อองค์อธิปัตย์มี “คำสั่ง” ใดๆ ออกไปแล้ว ผู้ ฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดอย่างไม่มีการยกเว้น

ภายในกรอบของ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เช่นนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างอันเกี่ยวเนื่องกับ “สิทธิมนุษย” ของไทยเรา จะเกิดขึ้นได้ ดำรงอยู่ และดำเนินต่อไป ภายใต้กติกา เพียงหนึ่งเดียวคือ เมื่อองค์อธิปัตย์มี “คำสั่ง” (ได้แก่ ‘คำบัญชา’ หรือ ‘คำยินยอม’) ให้เรามี “สิทธิ” ต่างๆ ต่อไปนี้ ตามที่ตัวบทแห่งกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น โดยไม่มีสิทธิใดๆ อื่นมากไป กว่านี้อีก

ด้วยเหตุนี้ทำให้ชาวไทยตลอดกว่าร้อยปีที่ผ่านมา ได้ผูกโยงเรื่องของ “สิทธิ” ใดๆ ทั้ง หลายทั้งมวล เข้ากับเรื่องของ “คำสั่ง” ของผู้มี “อำนาจ” ชนิดที่แยกกันไม่ออก จนเรื่องของ “สิทธิ” ในทุกๆ รูปแบบของสังคมไทย กลายเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวกับ “อำนาจสั่งการ” ไปหมด ลึ้น คือถ้าผู้มากด้วยอำนาจ “ท่านสั่ง” ให้เรามี “สิทธิ” เราก็ต้อง “มีสิทธิ” เป็นธรรมดาอยู่แล้ว!

ปัญหาคือถ้าท่าน “ไม่ออกคำสั่ง” แล้วปวงชนชาวไทยทั้งหมด จะมี “สิทธิมนุษยชน” เหมือนกับชาวโลกอื่นๆ ด้วยหรือไม่? คำตอบคือชาวไทยจะ “ไม่มี” สิทธิมนุษยชนใดๆ เลย เพราะคำว่า “สิทธิ” ทั้งมวลสำหรับคนไทยปัจจุบัน มีเพียงความหมายเดียวคือ “คำอนุญาต” ของผู้มีอำนาจทางการปกครองให้เรา “สามารถกระทำได้” หรือ “ไม่สามารถกระทำได้” เท่านั้นเองจริงๆ

รากเหง้าทาง “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ต่อสิทธิมนุษยชนไทยในปัจจุบัน จึงเป็นผลพวงแห่งความคับแค้นจากพระองค์ระพีฯ โดยตรง ซึ่งบังคับให้ “วัฒนธรรมของกฎหมายไทย” ต้องจมปรักอยู่กับ ระบบกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) คือ ให้กฎ กติกา มารยาททั้งหมด จักต้องถูกกำหนดขึ้นและบังคับใช้ได้ด้วยฝ่ายผู้กุมอำนาจสูงสุดของ “รัฐ” เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น ปมปัญหาสำคัญไม่ได้อยู่ที่ปรัชญา “กฎหมายบ้านเมือง” เอง แต่จะไป อยู่ที่ “ความเข้าใจ” (Understanding) ว่าอะไรคือสิ่งที่เรียกว่า “บ้านเมือง” และรวมถึงคำว่า “องค์อธิปัตย์” ในสมัยของพระองค์ระพีฯ คือเมื่อราวร้อยกว่าปีที่แล้ว ที่ทำให้กฎระเบียบของ ฝ่าย “บ้านเมือง” หรือของ “องค์อธิปัตย์” ถึงกลายเป็น “กฎหมายในเชิงบวก” (Positive Law) อย่างที่เป็นอยู่ต่างหาก!

ด้วยมุมมองของคนปัจจุบัน คือจากสมัยร้อยกว่าปีให้หลัง เรื่องทั้งหมดนี้ทำความเข้าใจได้ง่ายๆ มาก คือ ในสมัยของกรมหลวงราชบุรีฯ เมื่อร้อยกว่าปีก่อนนั้น:

พวกฝรั่งเศสชาติตะวันตกกำลังเรืองอำนาจสูงสุด เพราะพวกเขาได้ผ่านการ “ปฏิวัติวิทยาศาสตร์” (Scientific Revolution) ก่อให้เกิดสภาวะ “รู้แจ้ง” (Enlightenment) ต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ และนำไปสู่การ “ปฏิวัติอุตสาหกรรม” (Industrial Revolution) ในเวลาต่อมา

ซึ่งความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ทั้งหมดของพวกฝรั่งนี้ กล่าวกันว่าเกิดขึ้นได้จากการใช้ความคิดอย่างเป็น “เหตุผล” (Reasoning) เป็นฐานหลัก จากนั้นจึงนำสู่การค้นพบ “กฎธรรมชาติ” (Natural Laws) ต่างๆ ต่อๆ มา และเมื่อเอากฎธรรมชาติเหล่านี้ มาประยุกต์ใช้กับชีวิตความเป็นอยู่ จึงเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางวิถีทางการผลิต (Change in Mode of Production) ในที่สุด

สรุปรวมคือจากปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งหมดนี้ ทำให้สังคมฝรั่งเศสชาติตะวันตกส่วนรวมเจริญรุ่งเรือง และเกิดความ “ก้าวหน้า” (Progress) มากกว่าชาวโลกอื่นๆ ในยุคนั้น ซึ่งรวมถึงชาวตะวันออก เช่นชาวจีน อินเดีย และรวมถึงไทยเราด้วย

ทำให้ชาวโลกทั้งมวลรวม ต้องตกอยู่ภายใต้การ “ชี้นำ” ของฝรั่ง ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม โดยตรงคือการตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งอย่างสิ้นเชิง หรือโดยอ้อมคือการถูกชี้นำทางภูมิปัญญาเป็นหลัก คือต้องปรับแก้ทางการเมือง การปกครอง และกฎระเบียบสำคัญ (หรือกฎหมาย) ทั้งหมด เพื่อให้เรื่อง “สิทธิ” และ “หน้าที่” สอดคล้องกับกติกาของฝรั่งในทุกสิ่งทุกด้าน

โดยเรื่องเกี่ยวกับ “หน้าที่” (อย่างฝรั่ง) ดังกล่าว มักหมายถึงหน้าที่ต่อ “รัฐ” หรือหน้าที่ต่อ “บ้านเมือง” เป็นหลัก ซึ่งจะเข้าไปขยายกฎหมายหมวดที่เรียกว่า “อาญา” เป็นสำคัญ ซึ่งรัฐบาลไทยในสมัยนั้นสามารถปรับแก้ไขได้ง่ายและเร็วมาก คือแก้ไขแล้วเสร็จตั้งแต่ปลายสมัยของรัชกาลที่ 5 คือเมื่อย้อนหลังกลับไปเกือบร้อยปีที่แล้ว

ต่างจากเรื่องของ “สิทธิ” เป็นตรงกันข้าม!

เพราะในเรื่องเกี่ยวกับ “สิทธิ” ไม่ว่าจะเป็นในสังคมฝรั่งหรือสังคมไทย มันไม่ได้มีความหมายจำกัดแค่เรื่อง “ผลประโยชน์” อันพึงมีพึงได้เท่านั้น แต่จะรวมถึง “ความถูกต้อง” (Rights) และความ “ไม่ถูกต้อง” (Wrongs) ในทุกสิ่งทุกอย่างเข้าไปพร้อมๆ กันด้วย

ซึ่งจะทำให้การกระทำใดๆ อันเป็น “สิทธิ” ของคนเรา หมายถึงการกระทำนั้นๆ ย่อมเป็นสิ่งอัน “ถูกต้อง” (Rights) พร้อมๆ กันเสมอ และในทางกลับกันพฤติกรรมใดๆ ซึ่ง “ขัดแย้ง” กับสิ่งนี้น่าจะเป็นเรื่อง “ไม่ถูกต้อง” (Not Rights) หรือ “ไม่เป็นสิทธิ” (No Rights) ไปด้วยโดยปริยาย

และในสรรพสิ่งที่เกี่ยวกับ “ความถูกต้อง” (Rights) ดังกล่าว สำหรับชาวตะวันออกโดยรวม และสำหรับคนไทยโดยเฉพาะ จะมีบทบัญญัติข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องนี้เต็มไปด้วยหมด โดยจะถือว่าบทบัญญัติทั้งหมดนี้ว่า “หน้าที่” (Duties) ไม่ใช่ “สิทธิ” (Rights) เหมือนที่พวกฝรั่ง

นิยมเรียกขานกัน จนดูคล้ายกับว่าพวกเราชาวตะวันตก มีคติเรื่องสิทธิมนุษยชนอยู่เพียงน้อยนิด

ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งซึ่งเป็น “หน้าที่” สารพัดสารพันของชาวตะวันตก มันถูกกำหนดขึ้นอย่างครอบคลุมกว้างขวางที่สุด โดยยืนยันถึง “สิทธิของสรรพสิ่งและสรรพสัตว์” จากป่าไม้ ดิน น้ำ อากาศ สิ่งมีชีวิตต่างๆ ชนิดบนพื้นพิภพ และในห้วงมหรรณพ ซึ่งย่อมรวมถึงเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” ทั้งหมดทั้งมวลด้วย

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของฝรั่งเอง ได้พัฒนารุดหน้าอย่างต่อเนื่อง จนข้ามพ้นค่านิยมแบบ “**Newtonian World Order**” มาไกล คือความเชื่อแบบเก่าๆ ที่เคยถือว่า “ค่าบวก” (Positive) เป็นสิ่งดีงาม และ “ค่าลบ” (Negative) เป็นสิ่งเลวร้ายโดยอัตโนมัติ นั้น ได้กลายเป็นเรื่องตกยุคตกสมัยไปร่วมๆ 100 ปีแล้ว คือก่อนที่ “ไฟฟ้า” จะเข้ามามีความสำคัญต่อชีวิตของคนเรา

ทั้งนี้เพราะกระแสไฟฟ้า (Electricity) ที่เราต้องพึ่งพาทุกๆ วันนี่ มันเกิดจากการ “ปั่น” ให้ตัวอนุภาค “อิเล็กตรอน” (Electron) วุ่นวาย แล้วชี้หน้าหรือ “ต่อท่อ” (Connect) ให้กระแสของพวกมันหลั่งไหลไปยังทิศทางที่จะเกิดประโยชน์สำหรับพวกเรา ทำนองเดียวกับที่พวกเราใช้กระแสน้ำอย่างไรวางนั้น (คือ เราใช้กระแสน้ำอย่างไร เราก็ใช้กระแส [ของ] ไฟฟ้าอย่างนั้นด้วย!)

สิ่งเดียวที่ต่างกันระหว่าง “กระแสน้ำ” กับ “กระแสไฟฟ้า” คือ เราไม่มีทางจะ “รู้ค่า” ของ “กระแสน้ำ” ว่ามีค่าเป็นบวกหรือลบ แต่เรา (คือ ผู้ที่เข้าใจในวิถีแห่งวิทยาศาสตร์ตะวันตก) ต่างทราบดีว่า ค่าทางวิทยาศาสตร์ของ “กระแสไฟฟ้า” อันมีฐานจากการไหลของ “อิเล็กตรอน” นั้น จะต้อง “มีค่าเป็นลบ” หรือเป็น “พลังในเชิงลบ” (Negative Force) เสมอ

จากการเปลี่ยนแปลงในความรู้ของมนุษย์นี้ ทำให้การเปรียบเทียบเรื่อง “สิทธิ” กับ “ความถูกต้อง” ว่าเป็น “Rights” และมีค่าเป็น “บวก” (Positive) นั้น มันไม่จำเป็นต้องหมายถึงความ “ดีงาม” (Beauty and Truth) เหมือนในสมัยก่อนๆ อีกต่อไป

เพราะมีสิ่งมากมายที่ตรงกันข้ามกับ “สิทธิ” (Right) เช่นสิ่งที่ “ไม่ใช่สิทธิ” (ซึ่งจะขอใช้คำว่า “Left” เช่น ในคำบัญญัติใหม่คือ “Copy Left” ที่มีนัยยะตรงข้ามกับ “Copy Right”) และสิ่งซึ่งเป็น “หน้าที่” (Duties) อื่นๆ ที่เคยมองกันว่า “มีค่าเป็นลบ” (Negative) ทั้งปวงนั้น พวกมันอาจมีความถูกต้องดีงาม และเหมาะสมยิ่งกว่าประเด็นเรื่อง “สิทธิ” ก็เป็นไปได้

โดยต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิง “สัมพัทธ์” ขององค์รวมทั้งหมดเป็นบรรทัดฐาน!

เพราะในเรื่องเกี่ยวกับ “สิทธิ” ของฝรั่งอย่างเดิมๆ นั้นย้อนหลังกลับไปถึงสมัยของนาย John Locke (และทฤษฎี “แรงโน้มถ่วง” ของ Sir Isaac Newton) จะจำกัดการพิจารณาแค่ระหว่างคนกลุ่มหนึ่งกับคนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เช่นสิทธิระหว่าง “พลเมือง” กับ “ผู้ปกครอง

อีกนัยหนึ่งคือถ้า “บ้านเมือง” คือ “ผู้มีอำนาจ” ได้กำหนดกฎระเบียบใดๆ ที่มีตัวบทตัวมาตราเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนอยู่แล้ว จะต้องยึดถือว่ากฎระเบียบนี้ ถูกต้องยิ่งใหญ่เหนืออื่นใด คือเหนือกว่าจารีตประเพณี และข้อเท็จจริงตามธรรมชาติทั้งมวลด้วย

ต่อมาชาวตะวันตกเข้ารีตเป็นคริสต์ศาสนิกชน กฎหมายบ้านเมืองของพวกเขาจึงถูกรวบรัดด้วย “กฎหมายศาสนจักร” (Canon Law) อีกทอดหนึ่ง เพราะ “ความชอบธรรม” (Legitimacy) ของตัวผู้ปกครองทั้งหมด จะต้องได้รับการรับรองจาก “ศาสนจักรโรมันคาทอลิก” (Catholic Church) เป็นฐานราก โดยสถานการณ์นี้ดำรงอยู่นานถึงกว่า 700 ปี

กฎระเบียบทางความคิดความเชื่อของคริสต์ศาสนาดังกล่าว ยังทรงอิทธิพลสูงสุดต่อชาวตะวันตกบางกลุ่มจนทุกวันนี้ เช่นเรื่อง “มนุษย์เป็นสิ่งพิเศษ” ที่พระเจ้าทรงเมตตาสร้างขึ้นมาโดยตรง และไม่มีทางจะไปมี “พันธุกรรมสัมพันธ์” (Genetic Link) ร่วมกับสิ่งอย่างเด็ดขาด ความเชื่อเช่นนี้นำสู่ลัทธิ “White Supremacy” และ “Neo Nazi” (คือพวก Skin Head) เป็นต้น

ที่คดเคี้ยวนี้ไม่ส่งผลใหญ่โตต่อฝรั่งปัจจุบัน เป็นเพราะการ “ปฏิรูปศาสนา” (Reformation) ในปี ค.ศ. 1517 และการ “ปฏิวัติวิทยาศาสตร์” (Scientific Revolution) ในเวลาต่อๆ มา โดยการ “ปฏิรูปศาสนา” จะทำลายการ “ผูกขาด” อำนาจของศาสนจักรฯ และการ “ปฏิวัติวิทยาศาสตร์” จะให้ “คำอธิบาย” ต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่เหนือกว่าของฝ่ายศาสนามากมาย

ระบบวิธีคิดความเชื่อของตะวันตกเกี่ยวกับเรื่อง “สิทธิ” และ “หน้าที่” ตลอดถึงเรื่องความ “ถูกต้องชอบธรรม” ของผู้ปกครอง จึงต้องได้รับการปรับเปลี่ยนใหม่ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปของศาสนาของคริสตชน และต้องให้สอดคล้องกับข้อคิดและทฤษฎีของวิทยาศาสตร์พร้อมๆ กันไป

แต่บ่อยๆ ครั้งที่หลักธรรมคำสอนของศาสนา กับข้อคิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ตะวันตกเกิดการแตกแยกหักล้างไม่ลงรอยกัน เช่น ทฤษฎีวิทยาศาสตร์เรื่อง “ระบบสุริยะ” ของกาลิเลโอ ตลอดถึงทฤษฎี “วิวัฒนาการ” ของชาร์ลส์ ดาร์วิน ความขัดแย้งเช่นนี้ในทุกๆ กรณี ต่างพิสูจน์ชัดว่า “ฝ่ายวิทยาศาสตร์” นั้น จะมีคำอธิบายที่เด่นล้ำกว่า “ฝ่ายศาสนา” อย่างไม่มีข้อยกเว้น!

ข้อคิดทฤษฎีของฝ่ายวิทยาศาสตร์ จึงกลายเป็นสิ่ง “ชี้นำ” ของคตินิทัศน์อื่นๆ ของฝรั่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเริ่มจากทฤษฎี “แรงโน้มถ่วง” ของเซอร์ไอแซค นิวตัน ซึ่งไม่ใช่แค่ส่งผลต่อคนทุกๆ คนอย่าง “เสมอหน้ากัน” ถ้วนทั่วทั้งพื้นปฐพี (โลก) นี้เท่านั้น แต่จะส่งผลอย่างเดียวกันนี้ อย่างถ้วนทั่วทุกหนทุกแห่ง และทุกภพทุกชาติ คือทั่วทั้ง “สกลจักรวาล” (Multiverse) อีกด้วย

ทำให้ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เกี่ยวกับ “สิทธิ” และ “หน้าที่” ของฝรั่งต้องปรับแก้ตามกติกาวិทยาศาสตร์ไปด้วยเป็นธรรมดา ส่งผลให้ระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

การปกครองของพวกเขา พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็น “นานาชาติอารยประเทศ” (Civilized Nations) ที่ชาวโลกส่วนรวมยอมรับยกย่อง และปรารถนาจะถือเป็นแบบอย่างจนทุกวันนี้

และจากความเป็น “นานาชาติอารยประเทศ” ของชาวตะวันตกดังกล่าว ทำให้พวกเขากลายเป็น “มหาอำนาจ” (Super Powers) ของโลกตามไปด้วย จนทุกสิ่งทุกอย่างที่พวกเขาคิด พวกเขาเชื่อ พวกเขาทำ พวกเขาชอบ รวมถึงสิ่งที่พวกเขากิน พวกเขานอน พวกเขาฟัง พวกเขาร่วมเพศ และอื่นๆ ทั้งหมด ฯลฯ จะกลายเป็นสิ่งที่ชาวโลกทั้งมวล พึงปฏิบัติตามเยี่ยงอย่างเดียวกันนี้ทั้งหมดทั้งสิ้น!

และด้วยความเป็น “มหาอำนาจ” และการเป็น “นานาชาติอารยประเทศ” ของพวกเขา ทำให้ชาวตะวันตกสามารถไปกำหนด “ปณิญาสากร” เกี่ยวกับ “สิทธิมนุษยชน” ของพวกเขาขึ้นมาใน พ.ศ. 2491 และบีบให้ชาวโลกอื่นๆ ทั้งหมด ลงนามรับรองปณิญานี้ อันเป็นการยืนยันว่าจะปฏิบัติตามปณิญาฝรั่ง เหมือนๆ กันทั่วทั้งโลก

อันที่จริงความสำนึกเกี่ยวกับ “สิทธิ” และ “หน้าที่” เป็นสิ่ง “สากร” ในตนเอง คือมนุษย์ทุกๆ คนต่างมีจิตสำนึกต่อเรื่องนี้ทั้งนั้น แต่ “แหล่งแห่งจิตสำนึก” (Sources of Consciousness) ของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกันไป เพราะสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ส่งผลต่อค่านิยม/อุดมคติ และการนับถือศาสนาที่ผิดแผกกัน นำสู่ข้อวินิจฉัยต่อเรื่องดังกล่าวที่ต่างๆ กันตามไปด้วย

พวกฝรั่งเคยมี “รากเหง้า” ร่วมกัน จากจักรวรรดิโรมัน (Roman Empire) ยาวนานนับพันปี เมื่อกรุงโรมล่มสลายไปใน ค.ศ. 476 พวกเขายังคงอยู่ใต้การครอบงำของศาสนจักรโรมันคาทอลิก (Roman Catholic Church) ต่อไปอีก คือปรับจากการเป็นพลเมืองของจักรวรรดิโรมันเดิม มาเป็นสมาชิกของ “อาณาจักรพระคริสต์” หรือ “คริสต์จักร” (Christendom) แทนเท่านั้นเอง

ความ “ร่วมกัน” ของฝรั่งทั้งหมดดังกล่าว ดำรงอยู่ยาวนานกว่า 2,000 ปี เป็นช่วงที่พวกเขาจะหล่อหลอมความเป็น “ตะวันตก” อย่างเป็นเอกภาพ ปรากฏการณ์การ “ปฏิรูปศาสนา” (Reformation) ในปี ค.ศ. 1517 ความเป็น “เอกภาพ” ในหมู่ชนตะวันตก ถึงได้ขาดสะบั้นไป เพราะธรรมเนียมการปกครองของโรมัน และศาสนจักรโรมันคาทอลิกไม่เป็นที่ยอมรับอย่างถ้วนทั่วอีกแล้ว

ความที่ว่าพวกฝรั่งเคยมี “เอกภาพ” ร่วมกันมายาวนาน ทำให้การ “ขาด” เอกภาพกลายเป็นสิ่งที่ “ยอมรับได้ยาก” เหลือเกิน และการขาดมันไป ทำให้พวกเขา “ขาดกติกากลาง” (Universal Guide Line) ในทุกสิ่งทุกอย่าง โดยกติกากลางเดิมคือ “โรมัน+คาทอลิก” (Roman+Universal) นั้นมีฐานะเท่ากับ “สัจธรรม” สูงสุดที่พวกเขาเคยยึดมั่นถือมั่นเป็น “สรณะ” ร่วมกันมานับพันๆ ปี

ด้วยแรงผลักดันมหาศาลให้ต้องค้นหาสัจธรรมใหม่ เพื่อให้มาเป็นสรณะใหม่แทนของเดิม การศึกษาปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งมวลจึงเกิดขึ้นอย่างเร่งรีบ และเคร่งครัดอย่างที่สุด นำ

สู่การบุกเบิกค้นพบ “กฎธรรมชาติ” ใหม่ ๆ มากมาย และกลายเป็นขบวนการ “ปฏิวัติวิทยาศาสตร์” อย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน โดยเป็นผลงานความสำเร็จของพวกเขาฝรั่งโดยลำพัง (เกือบจะ) ทั้งหมด

อีกนัยหนึ่งของ “กฎวิทยาศาสตร์ตะวันตก” ทั้งหลาย ได้เข้าแทนที่หลักคิดความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมแบบดั้งเดิมไปเกือบหมด จนระเบียบคิดและจารีตในการปฏิบัติแบบเก่าก่อน กลายเป็นเรื่องมลายหายไปเหลือ หรือ “โบราณ-ล้าหลัง” ไปอย่างช้า ๆ แต่แน่นอน เพราะไม่มีหลักธรรมชาติความเชื่อเก่าแก่ใดๆ จะสามารถต้านพลังวิทยาศาสตร์ได้

เมื่อฝรั่งแผ่แสนยานุภาพไปสู่ดินแดนอื่นๆ ของโลก พวกเขาอาศัยความรู้ความเข้าใจต่อกฎวิทยาศาสตร์พวกนี้ ในการเดินทางไกลสู่ท้องทะเลกว้าง (Latitude-Longitude) เทคโนโลยีใหม่ในการต่อเรือ ในการคำนวณวิถีกระสุนของปืนใหญ่ (Projectiles) ต่างๆ ตลอดจนความรู้ในวิทยาศาสตร์อื่นๆ จนพวกเขากลายเป็น “ผู้พิชิต” อย่างถ้วนทั่วทั้งพื้นพิภพที่แท้จริงเป็นธรรมดา

และด้วยฐานะของ “ผู้พิชิต” (The Conqueror) นี้เอง ที่จะทำให้ “วิถีชีวิต” (Mode of Living) ของพวกเขา ซึ่งก่อตัวจาก “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ทางวิทยาศาสตร์ กลายเป็น “มาตรฐานสากล” (Universal Standard) สำหรับ “นานาชาติอารยประเทศ” ทั้งปวง แวันแคว้นใดๆ ที่ประสงค์จะยกระดับตนเอง จำต้องพัฒนาขึ้นสู่ “มาตรฐานสากล” นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย

เมื่อไทยเราพยายามปรับตัวเข้าสู่ “รัฐทันสมัย” (Modern State) ในช่วงรัชกาลที่ 5 (จากราวๆ พ.ศ. 2411 หรือ ค.ศ. 1868) พวกฝรั่งได้ผ่านพ้น “ทฤษฎีวิวัฒนาการ” (Evolutionary Theory) ของชาร์ลส์ ดาร์วิน อันเป็นทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มาหมาดๆ ซึ่งจะเร่งเร้าการต่อต้านการค้ำทาสอย่างแพร่หลาย และนำสู่ “สงครามกลางเมือง” (Civil War 1871-75) ในสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา

ทางไทยเองก็ตื่นตัวต่อการต่อสู้ทางความคิดนี้ในหมู่ชาวตะวันตก โดยจะมีการแต่งตัวชุด “แฟนซี” เป็นนิโครของเจ้าจอมเอื้อนเป็นตัวอย่าง แต่ความเข้าใจของเราต่อการต่อสู้กันของฝรั่งในครั้งนั้น มีอยู่อย่างจำกัดจำเขี่ยอย่างที่สุด เพราะความขัดแย้งระหว่าง “ผิวขาว-ผิวดำ” ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของจิตสำนึกไทย เราจึงเห็นมันเป็นเพียงเรื่อง “ชนหัว” คล้ายๆ เรื่อง “เงาะป่า” เท่านั้นเอง

ส่วนซึ่งเกี่ยวกับ “จิตสำนึกไทย” คือแสนยานุภาพทางการทหาร และอำนาจในการบังคับบัญชาของฝรั่ง เพราะชาวตะวันตกได้เข้ามายึดครองดินแดนรอบๆ บ้านเราไปหมดแล้ว จากอินเดีย พม่า มลายู ลาว เขมร และเวียดนาม ยิ่งเหลือแต่เมืองจีนเพียงแห่งเดียว ที่พวกเขา ยังตกลงกันไม่ได้เท่านั้นเอง

เพื่อความอยู่รอดเป็นเอกราชของไทยเอง เราจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขตัวเองใหม่ทั้งหมด ให้เป็นไปตามที่พวกเขาเรียกร้อง มิเช่นนั้นพวกเขาจะมี “ข้ออ้าง” ให้ทำสงครามกับเรา และยึดครองเมืองไทยให้เป็น “เมืองขึ้น” เหมือนประเทศเพื่อนบ้าน

ซึ่งถ้าพวกฝรั่งเขาเรียกร้องให้เราแก้ไข “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน ด้วยเหตุว่า มันไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์กติกา (ตามทฤษฎีวิทยาศาสตร์และขนบธรรมเนียม) ของพวกเขา รัฐไทยสมัยนั้นจะเร่งรีบปรับแก้กฎระเบียบดั้งเดิมทั้งหมด ให้มาสอดคล้องกับกฎระเบียบของฝรั่งอย่างเร่งรัดที่สุด

ตัวอย่างสำคัญคือระบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” (Polygamy) ของไทยเดิม เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับ “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ของฝรั่งถึงระดับรากเหง้า เพราะพวกฝรั่งยึดถือระบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” (Monogamy) มาแต่ดึกดำบรรพ์ นับย้อนกลับไปถึงสมัย “กรีก-โรมัน” หรือสมัย “Classics” ของเมื่อกว่า 3,000 ปีก่อนโน้นเลย

ต้นตอของระบบ “ผัวเดียวเมียเดียวแบบฝรั่ง” ไม่แจ่มชัด แต่ที่แน่ๆ คือมันมีมาแต่โบราณกาลเก่าแก่กว่าคดีเรื่อง “ความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ไม่ต่ำกว่า 3,000 ปีด้วยเช่นกัน อีกนัยหนึ่งคือมันมีคตินี้อยู่ตั้งแต่สตรียังมีฐานะ “ไม่ใช่พลเมือง” (Non-Citizen) หรือเป็นคล้าย “ทรัพย์สินส่วนบุคคล” (Private Property) ของสามี ทำนองเดียวกับทาส ที่ดิน และสัตว์เลี้ยงเท่านั้นเอง

แต่เมื่อชาวตะวันตกทำการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ เกิดทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของไอแซค นิวตัน ขบวนการต่อต้านความ “เหลื่อมล้ำต่ำสูง” ในสังคมระบอบออกไป เริ่มจากความเหลื่อมล้ำระหว่างชายกับชายกันเองก่อน โดยมุ่งเน้นไปที่เรื่องการเมืองการปกครองเป็นปฐม จนเกิดระบอบประชาธิปไตยในเวลาต่อๆ มา

ต่อจากนั้นจึงหันไปเล่นงาน “ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ” คือระหว่างชายกับหญิง โดยขบวนการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับผู้หญิง จะเริ่มเคลื่อนไหวจากครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา (ค.ศ. 1850 = พ.ศ. 2393) อันเป็นช่วงที่ไทยจะลงนามในสนธิสัญญาบาวริง และสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้กับฝรั่งพอดิบพอดี

ขบวนการเรียกร้อง “สิทธิสตรี” จะทวีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ และหลักฐานข้อมูลใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ จะชี้ให้เห็นความ “เท่าเทียม” ระหว่างสตรีกับบุรุษยิ่งๆ ขึ้นทุกวันเวลา เช่น ในความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิงนั้น มันเป็นความต่างกันทาง “โครโมโซมส์” (Chromosomes) สำหรับนักวิทยาศาสตร์เท่านั้นเอง

กล่าวคือในการสืบพันธุ์ของมนุษย์ทุกๆ ครั้ง สภาพแวดล้อมของการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชาย/หญิงคู่หนึ่งๆ จะแตกต่างกันหลากหลายอย่างสุดพรรณนา อากาศร้อนอากาศเย็น ความชื้น ความหนาแน่นมากน้อย และสภาพแวดล้อมอื่นๆ อีกสารพัน ทำให้การปรุงแต่งทาง “โครโมโซมส์” ระหว่างชาย-หญิงของคนเรา สามารถเกิดขึ้นได้ราว 50:50 พอๆ กัน

อัตราส่วนระหว่างเพศชาย (XX) กับเพศหญิง (XY) จึงอยู่ในสภาวะสมดุลเสมอตามธรรมชาติ ข้อเท็จจริงนี้มีได้จำกัดเฉพาะในหมู่มนุษย์ชาติเท่านั้น แต่จะรวมถึงสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้ง

มวลด้วย ความแตกต่างระหว่างเพศชายกับหญิง จึงเป็นความต่างกันเพื่อประโยชน์ในการสืบพันธุ์ โดยทั้ง 2 เพศต่างมีจุดเด่น/จุดด้อยของตนเองอยู่

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของฝรั่งดังกล่าว เริ่มเป็นที่รับรู้แพร่หลายในสังคมตะวันตกมาแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แล้ว ทำให้การเรียกร้อง “สิทธิสตรี” มีความหนักแน่นยิ่งๆ ขึ้นมาแต่สมัยนั้น จนผู้หญิงของพวกเขาก็ได้ “สิทธิทางการเมือง” (Universal Suffrage) ในที่สุด อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของระบบข่าวสารข้อมูล หรือข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์โดยแท้

ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของฝรั่งทั้งหมด จะถูกขับเคลื่อนไปข้างหน้าพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงของฐานข้อมูลนี้ แต่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอันใหญ่หลวงของชาวตะวันตก พวกเราชาวไทยและชาวตะวันออกส่วนรวม จะซึมซับรับทราบอยู่เพียงด้านเดียวในเบื้องต้น ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการทหารของพวกเขาก็เป็นหลัก

และเพราะ “แสนยานุภาพ” ทางทหารของชาวตะวันตก ทำให้พวกเขาสามารถบีบบังคับให้เราต้องยกย่อง และยำเกรง จนฝรั่งจะ “ขึ้นกราก็ว่านง จะขี่ไม้เรียวก็ว่าไม้” คืออยู่ในโอวาทของพวกเขามาแต่บัดนั้นจนบัดนี้

เมื่อพวกฝรั่งเขาชี้ชัดว่า “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” ดั้งเดิมของเรามันแล้ว มันป่าเถื่อน ล้าหลัง ไม่ถูกต้อง (เช่นระบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” เป็นต้น) เราก็จะต้อง “เห็นนก-เห็นไม้” ตามเขาไปร่วมกันทุกๆ คน และในหมู่พวกเราถ้ามีใครที่คิดเห็นตามพวกเขาได้เร็วกว่าชัดเจนกว่า และสามารถถ่ายทอดระบบวิธีคิดของพวกเขาได้เหนือกว่าคนอื่นๆ

เราจะเชิดชูยกย่องให้คนๆ นั้น เป็น “บิดาของ...สมัยใหม่” เป็นการถาวรเลย!

ตัวอย่างสำคัญของระเบียบวิธีคิดของไทยเราเช่นนี้คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นกรณีของ “พระองค์กระพืช” ของนักกฎหมายไทย เพราะในวันที่ 7 สิงหาคม ของทุกๆ ปี เหล่ามิตรรักนักกฎหมายทุกๆ คน จากเนติบัณฑิตสภาฯ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ฯลฯ ทุกหมู่เหล่า ต่างจะร่วมกันสักการะเชิดชูพระเดชพระคุณของ “พระบิดาของกฎหมายไทย...สมัยใหม่” ท่านนี้กันถ้วนหน้า

ด้วยความชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ ทั้งหมดนี้ มีสาเหตุหลักสำคัญสุดยอดประการเดียว คือ พระองค์ท่านทรงช่วยสั่งสอน ชี้นำ และอธิบายความ จนสังคมไทยตกเป็น “ทาสทางนิติปรัชญา” ของชาวตะวันตกอย่างสิ้นเชิง เพราะระเบียบวิธีคิดใดๆ ที่ผิดไปจากที่พระองค์ทรง “เลิกเซอร์” ไว้ จะกลายเป็นสิ่งที่ “ผิดกฎหมาย” หรือ “ไม่ชอบธรรม” ไปทั้งหมดทั้งสิ้น

สิ่งที่พระองค์ทรงขาดความรู้ความเข้าใจ คือระบบกฎหมายฝรั่งในสมัยที่พระองค์ไปศึกษาเล่าเรียนมานั้น เป็น “ผลพวง” ของฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ตะวันตก คือไม่ใช่ “ผลเพียร” หรือ “สัจธรรม” อันเป็นสิ่งที่ “จริงแท้แน่นอน” ในทุกยุคทุกสมัย อย่างเดียวกับ “นิติปรัชญาตะวันออก” เช่นของไทยเราเลยแม้แต่น้อย

เพราะในทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็น “ผลพวง” ทางวิทยาศาสตร์ตะวันตกดังกล่าว จำต้องสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของ “ฐานข้อมูล” (Database) อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อ

วิทยาการในสมัยพระองค์ท่าน ยังอยู่ในระบบ “อุปมาอุปไมย” (Analog) คืออย่างที่ว่า “สังเกต เห็น และทดลองดู” (Observation and Experimentation) เป็นหลัก

มาบัดนี้โลกพัฒนาเข้าสู่ระบบ “ถอดรหัสสัญญาณเลข” (Digital) ไปแล้ว การ “ตก รุ่” ในการตีความหรือการ “ถอดรหัส” แบบของพระองค์ท่าน โดยเฉพาะในการตีความ กฎหมายฝรั่งย่อมต้องกลายเป็นสิ่ง “ตกยุคตกสมัย” อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย ทำนองกับที่เรา จะเอาแผ่น “DVD” ไปเล่นกับเครื่อง “VDO” ไม่ได้ฉันใดก็ฉันนั้น

แต่ใน “เกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด” แบบไทยๆ โดยเฉพาะในเรื่องระเบียบแบบ แผนต่างๆ เรื่อง ซึ่ง “กฎหมาย” ถือเป็นระเบียบแบบแผนสำคัญที่สุดนั้น ชาวไทยเรามากจะ “อนุรักษ” กันราวกับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้การแก้ไขปรับเปลี่ยนยุ่งยากเต็มที เพราะใครก็ตาม ที่ต่อต้าน คัดค้าน หรือ “ไม่เชื่อ” ต่อคำ “เล็กเซอร์” เหล่านั้น จะถูกถือเป็นผู้ “ลบหลู่” ต่อครูบา อาจารย์ไปทันที

เมื่อระบบกฎหมายอย่างไทยๆ เราเคยเป็นเครื่องกำกับด้าน “สิทธิ” และ “หน้าที่” มา แต่เก่านั้น พอรัฐไทยหันมาใช้ “กฎหมายอย่างฝรั่ง” เป็น “สรณะ” แทน ด้วยเหตุผลว่า “นานาชาติอารยประเทศ” เขายึดถือมันกันทั้งนั้น เราจึงจำต้องปฏิบัติตาม “มาตรฐานสากล” ตามพวกเขาด้วย วิธีคิดและค่านิยมเรื่องสิทธิ-หน้าที่อย่างฝรั่งจึงตามเข้ามาทั้งกระบิ

ปัญหาคือเมื่อเรารับเอาคดีของฝรั่งพวกนี้เข้ามาแล้ว เราเอาพวกมันมาเชิดชูมันแบบ ไทยๆ ของเราเอง คือมาถือว่ามันเป็น “สัจธรรม” อย่างใหม่ ซึ่งจะต้องเที่ยงแท้เป็น “อภิล โภ” อย่างเดิมๆ อีกทั้งๆ ที่ “มาตรฐานสากล” ของฝรั่งทั้งหมดนั้น มันวางอยู่บนหลักฐานข้อ มูลทางวิทยาศาสตร์ และข้อมูลเหล่านี้จะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปข้าง หน้าตลอดเวลา

วันเวลายิ่งเปลี่ยนผ่านไปมากแค่ไหน มาตรฐานก็ผันแปรเป็นเงาตามตัวไปด้วย แต่เรา ไม่ได้รับเอา “คติแห่งความผันแปร” นี้เข้ามาด้วย พอกำหนดมาตรฐานใดๆ ขึ้นมาแล้ว เราจะ ดึงดันใช้พวกมันต่อๆ ไปอีกนานเท่านาน โดยไม่สนใจกับการเปลี่ยนแปลงของหลักฐาน หรือข้อ มูลทางวิทยาศาสตร์ใดๆ ทั้งสิ้น

ทั้งนี้ยังไม่ต้องไปดูเรื่องใหญ่ๆ อย่าง “กฎหมายห้ามทำแท้ง” หรือ “ประกาศของ คณะปฏิวัติ” ชุดต่างๆ ซึ่งยังมีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์อยู่ ทั้งๆ ที่ “มาตรฐานสากล” เขาไป กันถึงไหนต่อไหนกันแล้ว และเมืองไทยก็หมดสมัยของการปฏิวัติรัฐประหารมาหลายปีก็ตาม

เอาแค่เรื่องพื้นๆ เช่น “ระเบียบในการใช้ห้องคอมพิวเตอร์” เป็นตัวอย่าง เมื่อเครื่อง คอมฯ เข้ามาสู่ประเทศไทยราวๆ 40 ปีก่อน สมัยนั้นเครื่องยังมีราคาแพงมากๆ และบอบบาง มากๆ ด้วย คือทนนร้อน ทนฝุ่น ทนควันไม่ได้ จึงเกิดข้อบังคับให้ต้องใช้ในห้องปรับอากาศ ห้าม ใส่รองเท้าและห้ามสูบบุหรี่ในห้องนี้อย่างเด็ดขาด ซึ่งก็เป็นมาตรฐานสากลของยุคนั้น

ต่อมาเครื่องพัฒนามาเป็น “PC” (Personal Computer) อย่างในปัจจุบัน มีความคงทน เป็นเลิศ จนสามารถพกพาติดตัวไปได้ทุกหนทุกแห่ง แต่ “ระเบียบห้องคอมฯ” ของไทยเรายังยึด

ติดกับกฎเดิมๆ คือยังห้ามสารพัดห้ามรวมถึงห้ามใส่รองเท้าด้วย นี่ขนาดเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เรายังไม่ยอมปรับแก้ แล้วเรื่องใหญ่ๆ มันแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ยากขนาดไหน?

ปัญหาร้ายแรงของเราไม่ได้อยู่ที่การรับคติฝรั่งเข้ามา แต่เป็นการรับเอามาแบบ “หัวมังกุท้ายมังกร” จนลักลั่นกันไปหมดทุกเรื่อง และจะสร้างความสับสนต่อๆ ไปไม่รู้จบ!

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. **ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4**. พระนคร: องค์การคำคุณา, 2503.

ชนิดา พรหมพยัคฆ์. “ธงไตรรงค์กับการสร้างอุดมการณ์รัฐไทย พ.ศ. 2459-2520,” *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2543.

“ระเบียบการชักธงชาติสยาม,” *ราชกิจจานุเบกษา*. 21 ตุลาคม พ.ศ. 2478.

ศิลปากร, กรม. **กฎหมายตราสามดวง**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2521.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2543.

ภาษาอังกฤษ

Augustine, Saint. **City of God**. London: Modern Library, 1950.

Austin, John. **Lectures on Jurisprudence**. London: Murray, 1885.

Ball, Philip. **H2O: A Biography of Water**. London: A Phoenix Paperback, 1999.

Boccaccio, Giovanni. **Decameron**. Oxford: Oxford University Press, 1993.

Dante, Alighieri. **Divine Comedy**. London: D. Campbell Publishers, 1995.

Darwin, Charles. **The Origin of Species**. London: Penguin Books, 1985.

Dawkins, Richard. **Unweaving the Rainbow: Science, Delusion and the Appetite for Wonder**. London: Penguin Books, 1998.

Dennett, Daniel C. **Darwin's Dangerous Idea: Evolution And The Meaning of Life**, Penguin Books, 1995.

Diamond, Jared. **Guns, Germs and Steel: A Short History of Everybody for the Last 13,000 Years**. Surrey, Vintage, 1998.

- Diamond, Jared. **The Third Chimpanzee: The Evolution and Future of the Human Amino Acid**. New York: Harper Collins, 1992.
- Gleick, James. **Genius: Richard Feynman and Modern Physics**. London: An Abacus Book, Little Brown and Company (UK), 2000.
- Goodstein, David L. and Goodstein, Judith R. (eds.). **Feynman's Lost Lectures: The Motion of the Planets Around the Sun**. London: Vintage, Random House, 1997.
- Gould, Stephen Jay. "A Division of Worms." In James Gleick, ed. **The Best of American Scientific Writings 2000**. New York: Harpercollins, 2000.
- Gribbin, John. **Almost Everyone's Guide To Science**. London: A Phoenix Paperback, 1999.
- Hodges, Andrew. **Alan Turing: The Enigma**. London: Arrow, 1996.
- Lamarck, Jean-Baptiste. **Systeme Des Animaux Sans Vertebres**
- Locke, John. **An Essay Concerning Human Understanding**. Oxford: Clarendon Press, 1975.
- _____. **Two Treatises on Civil Government**. London: Routledge, 1887.
- Machiavelli, Niccolo d' Bernardo. **The Prince**. New York: Macmillan, 1986.
- Naughton, John. **A Brief History of the Future: The Origins of the Internet**. London: A Phoenix Paperback, 2000.
- Newton, Issac. **Mathematical Principles**. Berkeley: University of California Press, 1934.
- Richards, Robert J. **Darwin and the Emergence of Evolutionary Theories of Mind and Behavior**. Chicago: University of Chicago Press, 1987.
- Rousseau, J. J. **Social Contract**. London: Penguin Books, 1988.
- Singh, Alan. **The Code Book: The Science of Secrecy from Ancient Egypt to Quantum Cryptography**. London: Andchor, 2000.
- Spitz, Lewis W. **The Renaissance and Reformation Movements**, Chicago: Rand McNally College Publishing Co., 1971.
- The Holy Bible**. New York: International Bible Society, 1978.
- Toffler, Alvin. **The Third Wave**. London: Pan Books, 1981.
- Zacour, Norman P. "Political Authority in the Later Middle Ages." In **Great Problems in European Civilization**. Prentice Hall, 1966.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

"Profile of Richard Stallman: Solon." www.solonmagazine.com, February, 1999.

www.bbc.asia.com

www.briefhistory.com

บทที่ 4

“สิทธิมนุษยชน”ในบริบทของสังคมการเมืองไทยสมัยใหม่

บทนำ

ในบทนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ต้องการจะอธิบายให้เห็นว่า สังคมการเมืองไทยในชั้นพื้นฐานจัดเป็นสังคมฐานันดร ซึ่งผู้คนในสังคมมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมาก ทั้งโดยผลสืบเนื่องมาจากโครงสร้างอำนาจทางการเมือง การกระจายความมั่งคั่งทางสังคมเศรษฐกิจ และโดยผลของระบบค่านิยมเองเป็นสำคัญ

ประเด็นปัญหาซึ่งควรพิจารณาต่อเนื่องไปในประการต่อมาได้แก่ เมื่อสังคมการเมืองไทยวิวัฒนาการเข้าสู่ความทันสมัย หรือเกิดสภาวะของสังคมสมัยใหม่ (Modern society) การณ์กลับปรากฏว่าลักษณะชั้นพื้นฐานของสังคมฐานันดรของไทยมิได้อันตรธานหายไป สภาพการณ์ได้คลี่คลายไปในลักษณะที่ว่า ความแตกต่างในฐานันดรต่างๆ ของไทยยังคงดำรงสืบเนื่องมา รวมทั้งได้รับการตอกย้ำอย่างชัดเจนมากขึ้น หากจะพิจารณาจากการประพฤติปฏิบัติทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการถึงความแตกต่างของกลุ่มคน ซึ่งมี “สถานภาพ” แตกต่างกันนั้น โดยกล่าวอ้างและยอมรับกันว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติบ้าง เป็นเรื่องธรรมดาบ้าง มีความชอบธรรม อีกทั้งเป็น “ธรรม” ตามกฎหมายประเภทต่างๆ บ้าง

กล่าวในอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวความคิด จิตสำนึก และการปฏิบัติทางสังคมที่วางอยู่บนรากฐานของวิธีคิดที่ว่าด้วย “ฟ้าสูง-แผ่นดินต่ำ” ของสังคมฐานันดรไทย มิได้ถูกปรับเปลี่ยน หรือเคลื่อนย้ายในชั้นรากฐานเลย เรื่องนี้เป็นที่เข้าใจและสามารถอธิบายได้ว่าสังคมไทยเองมิได้ผ่านขั้นตอน หรือมีกระบวนการใดๆ ที่จะยกระดับกระบวนทัศน์ (Paradigm) หรือกรอบวิธีคิดในแบบวิทยาศาสตร์ขึ้นเหนือกระบวนทัศน์แบบศาสนาและจารีตแบบดั้งเดิม (แน่นอนว่ากรอบการคิดดั้งเดิมของไทยไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ และมีการคลี่คลายไปในตัวเองอยู่มาก) ลงไปได้อย่างเด็ดขาด (ขอดูคำอธิบายของชาวิท สุขพานิช ในหัวข้อที่ 3 ก่อนหน้านี)

อย่างไรก็ดี ลักษณะของสังคมและการเมืองแบบฐานันดร (Society of the estates) มีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยโครงสร้างทางสังคมการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมลักษณะใด ผู้วิจัยจะได้อธิบายในลำดับต่อไปควบคู่ไปกับวิวัฒนาการที่มุ่งสู่ความทันสมัยของสังคมการเมืองแบบฐานันดร ซึ่งจะพบว่าปรากฏการณ์ที่ห่อหุ้มด้วยว่าภาษาทางการเมืองอย่างหนึ่ง ระบบกฎหมายอีกอย่างหนึ่ง และโครงสร้างพื้นฐานของรัฐสมัยใหม่ (Infrastructure of modern state) ในอีกประการหนึ่งได้มีวิวัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีช่วยส่งเสริมให้รัฐและสังคมการเมืองของไทยในศตวรรษที่ 20 มีลักษณะของความทันสมัยอย่างมาก ไม่ว่าจะเปรียบเทียบกับสังคมไทยในอดีต หรือเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านก็ตาม อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระภายในของรัฐและสังคม ซึ่งได้แก่ ระบบค่านิยมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบค่านิยมที่มนุษย์พึงมีต่อมนุษย์ด้วยกันเอง ตลอดจนระบบของความสัมพันธ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอำนาจ พบได้ว่า ยังคงมีการปฏิบัติที่เป็นไปในแบบเดิมๆ อีกทั้งเป็นไปในแบบจารีต

ประเพณีและตามแบบแผนที่ปฏิบัติกันต่อมา (Customs, norms and codes) ในระบบของสังคมฐานันดรอยู่เป็นอันมาก

ความแตกต่างในระหว่างโลกของภาษาและสิ่งที่ควรจะเป็นไปอย่างหนึ่ง กับสิ่งที่ประพฤติดต่อกันและอยู่ในแบบแผนของการกระทำทางสังคม ซึ่งรับรู้กันทั่วไปอีกอย่างหนึ่งนี้ ได้มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งทั้งในสายรัฐศาสตร์ นักสังคมวิทยาตลอดรวมทั้งนักสังคมศาสตร์โดยรวม เรียกว่า เป็นความแตกต่างระหว่างโลกของการเมืองทางการเมือง หรือสังคมการเมืองทางการเมือง (Formal rules) กับสังคมการเมืองแบบไม่เป็นทางการ (Informal rules) ซึ่งเป็นสภาพการณ์ความเป็นไปที่แตกต่างกันอย่างมาก ชนิดว่าเป็นคนละเรื่องกันเลยทีเดียว และนี่ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ประจักษ์อยู่ในห้วงเวลาที่สังคมการเมืองของไทยกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ด้วย

กล่าวเฉพาะเรื่องของ “สิทธิ” อย่างหนึ่ง และ “สิทธิมนุษยชน” ในอีกระดับหนึ่ง (แนวคิดแปลกเป็นเรื่องของบุคคลที่อาจจะเสมอภาคกันหรือไม่ก็ได้ แต่แนวคิดหลักเน้นบุคคลที่เป็นมนุษย์ที่มีความเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสมอ) จะพบได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างหลักการที่เป็นสากล ซึ่งรัฐบาลไทยได้ลงนามและให้การยอมรับ กับหลักการซึ่งถ้อยคำโอนมาไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง กับการปฏิบัติที่เป็นจริงนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดความตึงเครียดและเกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างหลักการกับการปฏิบัติ รวมทั้งก่อให้เกิดการมีความเห็นที่ต่างกันระหว่างกลุ่มชนชั้นต่างๆ ว่าเรื่องใดเป็นปัญหาที่ควรจะต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน เรื่องใดเป็นปัญหาที่พอจะยอมรับ คืออนุโลมให้มีการปฏิบัติกันต่อไปได้ และเรื่องใดไม่เป็นปัญหาเลย กล่าวคือ แม้ว่าจะขัดกับหลักการตะวันตก แต่ก็เป็นคนละเรื่องกับสิ่งที่คิดเชื่อและควรปฏิบัติในสังคมไทยโดยสิ้นเชิง

แน่นอนว่าความแตกต่างระหว่างสังคมการเมืองทางการเมืองกับสังคมการเมืองแบบไม่เป็นทางการ เข้าใจว่าน่าจะมีอยู่ในทุกสังคมและทุกประเทศ แต่ประเด็นปัญหาที่ควรจะต้องพิจารณาต่อไปก็คือความแตกต่างดังกล่าวนี้มีอยู่ในระดับที่มากหรือน้อยเพียงใดประการหนึ่ง และระบบค่านิยมของสังคมมุ่งที่จะให้ความสำคัญกับส่วนใดมากกว่ากันระหว่างความเป็นทางการเมืองกับไม่เป็นทางการเมืองของการประพฤติปฏิบัติทางสังคมการเมือง

เราจะไม่ลืมว่าสังคมการเมืองสมัยใหม่ใดๆ ที่มีลักษณะของความเป็นสังคมทางการเมืองอย่างมาก ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมย่อมมีลักษณะของความไม่เป็นส่วนตัว (Impersonal) และมีลักษณะของ “ความเสมอภาค” ตามไปด้วย นอกจากนี้ การเน้นความไม่เป็นส่วนตัวย่อมได้รับการตอกย้ำว่าเป็นการกระทำที่มีคุณงามความดี ในทางตรงข้ามสังคมการเมืองใดที่เน้นความเป็นส่วนตัว (Personalized relations) กับระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ อีกทั้งระบบค่านิยมยังได้เน้นว่าระบบที่เป็นส่วนตัวดังกล่าวมีคุณค่า (Value) ที่เหนือกว่าระบบที่เป็นทางการเมืองแล้ว เราก็ย่อมจะวิเคราะห์และวิจารณ์ได้ว่าสังคมการเมืองในลักษณะแบบหลังควรได้รับการพิจารณาว่ามีระดับของความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) ที่อยู่ในระดับต่ำ หรืออาจจะเพียงสังคมจารีตประเพณีในเนื้อหาข้าง ในขณะที่มีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสมัยใหม่เฉพาะแต่เปลือกภายนอก

การกล่าวถึงสังคมการเมืองไทยว่าเป็นสังคมฐานันดรที่ดี เป็นสังคมที่มีความขัดแย้งในระหว่างฐานคิดแบบเก่ากับแบบใหม่ และเป็นสังคมสมัยใหม่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมากในระหว่างระบบความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ กับระบบความสัมพันธ์แบบที่ไม่เป็นทางการก็ดี นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวินิจฉัยถึงลักษณะและความเป็นไปของหลักสิทธิ และสิทธิมนุษยชนในสังคมการเมืองไทย เนื่องด้วยเรื่องที่กำลังมานับเป็นบริบทและเป็นฐานคิดที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพิจารณาลักษณะที่เป็นจริงและแนวโน้มของการปรับตัวของหลักสิทธิและสิทธิมนุษยชนในสังคมการเมืองไทย ไม่ว่าเราจะพิจารณารายละเอียดจากแง่มุมใดก็ตาม

ตัวอย่างสำคัญในประการเบื้องต้น ได้แก่ หลักของ "สิทธิ" ที่บุคคล ซึ่งเป็นประชากรแห่งรัฐหนึ่งๆ พึ่งอ้างถึงความมีอยู่ของ "สิทธิ" ของตนในการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง (Rights to be membership of political community) นั้นๆ เรื่องนี้นับว่าสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาเป็นเบื้องต้น เนื่องด้วยชุมชน หรือองค์กรใดๆ ย่อมมีอำนาจบางประการที่จะขีดวง หรือกำหนดเส้นว่าคุณคนใด หรือประชากรแห่งรัฐในลักษณะใด หรือคุณสมบัติใดจะมี "สิทธิ" เป็นสมาชิกของชุมชนหรือองค์กรนั้นๆ สมาชิกขององค์กรและชุมชนนั้นๆ มี "สิทธิ" เท่าเทียมกันหรือไม่ ด้วยเหตุผลและข้ออ้างอิงใด และสมาชิกของชุมชน หรือองค์กรนั้นเมื่อมี "สิทธิ" ในการเป็นสมาชิกของชุมชนและขององค์กรนั้นๆ แล้ว จะมี "สิทธิ" ในการแสดงออกอย่างไร ฯลฯ แน่นอนว่า หากสิทธิในประการเบื้องต้นเป็นไปอย่างกว้าง อีกทั้งมีความเสมอภาค รวมทั้งมีข้อจำกัดน้อยที่สุด สิทธิในการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง ย่อมมีลักษณะที่ก้าวหน้า คือเป็น "สิทธิมนุษยชน" ซึ่งผู้ใดก็ตามที่ถือกำเนิดในรัฐนั้นๆ ย่อมได้ "สิทธิ" เป็น "พลเมือง" ของรัฐนั้นๆ เสมอเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

การพิจารณาต่อไปในรายละเอียดถึง "สิทธิ" ในการเข้าเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมืองของสังคมการเมืองไทยประการหนึ่ง และ "สิทธิ" ในการแสดงออกทางการเมือง รวมทั้งการมีกิจกรรมความเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยทั่วไปในอีกประการหนึ่ง จะมีส่วนช่วยให้เราพิจารณาถึงลักษณะของสิทธิ และสิทธิมนุษยชนในสังคมการเมืองไทยในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น และเรื่องนี้เข้าใจว่าน่าจะมีส่วนช่วยให้เกิดมีความรู้ความเข้าใจในระหว่างการเคลื่อนไหวของประชาชนในกรอบของ "สิทธิ" และ "สิทธิมนุษยชน" ในภาษาสมัยใหม่ประการหนึ่ง ซึ่งต่างจากการเคลื่อนไหวของบุคคลเมื่อมองจากระบบความสัมพันธ์ตามกรอบของแนวคิดเรื่อง "หน้าที่และความกรุณา" ของสังคมฐานันดร อันเป็นลักษณะเด่นของสังคมไทยในชั้นพื้นฐานในอีกประการหนึ่ง

การสร้างความรู้ความเข้าใจที่บางส่วนควรทำอย่างมีองค์รวม และบางส่วนควรจะทำอย่างแยกแยะเพื่อให้เกิดมีความสมดุลในระหว่างส่วนต่างๆ คือ ไม่ได้ให้น้ำหนักกับหลักการเพียงด้านเดียวโดยไม่สนใจกับการปฏิบัติจริงในสังคมการเมือง สนใจที่จะวิเคราะห์ปัญหาทั้งจากฐานคิดเดิมและจากเกณฑ์คุณค่าใหม่ๆ และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเพียงประการเดียวโดยเพิกเฉยกับวิวัฒนาการของหลักสิทธิ และหลักสิทธิมนุษยชนที่เชื่อกันว่าเป็นสากลของมนุษยชาติ รวมทั้งในเนื้อหาทางวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่แฝงอยู่กับการประเพณีปฏิบัติ

ของผู้คน ฉะนั้น การให้ภาพความเป็นไปอย่างเป็นองค์รวมและมีการแยกแยะไปพร้อมๆ กันนี้ จะเป็นแนวทางของการศึกษาเรื่องราวของสิทธิและสิทธิมนุษยชนในบริบทของสังคมการเมืองไทยสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาโดยรวมในหัวข้อ “วิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานว่าด้วย ‘สิทธิในการเป็นสมาชิก’ ชุมชนการเมือง”

สังคมนันทันทรไทย

สังคมนันทันทร (Society of the estates) นั้น มีลักษณะของโครงสร้างทางสังคม ระบบค่านิยมและวัฒนธรรม รวมทั้งแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติของผู้คนที่แตกต่างจากสังคมชนชั้น (Class society) มีความต่างจากสังคมชนเผ่า (Tribe society) อีกทั้งต่างจากสังคมที่มีการแบ่งแยกระหว่างผู้ปกครองกับผู้ปกครองอย่างชัดเจน เป็นอันมาก

กล่าวคือ สังคมของฐานันดรนั้น¹ บุคคลในสังคมจะไม่เสมอภาคกันอย่างมาทั้งในสภาพการณ์ความเป็นจริง และในรูปการณ์จิตสำนึกของผู้คน ทั้งนี้ บุคคลจะมีการรวมตัวกันและกระจุกตัวตามสถานภาพแบบลดหลั่นและเกาะเกี่ยวเนื่องกันจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง โดยมีฐานะกำเนิดของบุคคล ระดับของการศึกษา ลักษณะอาชีพ และหน้าที่การงาน รวมทั้งสถานะความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยผลักดัน สร้างแรงจูงใจรวมทั้งแวดล้อมและมีอิทธิพลอยู่

การครองตนเป็นสมาชิกภาพในกลุ่มสถานภาพหนึ่งๆ จะเกี่ยวข้องกับสถานะ (Status) และบทบาท (Role) ของสมาชิกกลุ่มสถานภาพนั้นๆ เป็นสำคัญ แนวคิดแรกเป็นเรื่องของภายใน ได้แก่ เกียรติยศ ความภาคภูมิใจ ความตระหนักในหน้าที่ ระดับของความรู้ การใช้ภาษา ฯลฯ ในขณะที่แนวคิดในประการหลังเป็นเรื่องภายนอก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงออก หรือการกระทำ เช่น การได้ทำหน้าที่การงานในองค์กรทางการปกครอง หรือองค์กรทางสังคมเศรษฐกิจ มีการใช้อำนาจเพื่อการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การได้แสดงท่าทาง การพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น แน่นอนว่าทั้งสถานะและบทบาทนั้นมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และบุคคลสามารถมีความหลากหลายในสถานภาพและบทบาทได้ แต่ทั้งนี้ย่อมจะมีสถานภาพบางประการที่มีความสำคัญคือเป็น Master status ของสถานภาพและบทบาทอื่นๆ และช่วยให้สถานภาพและบทบาทอื่นๆ เกาะเกี่ยวกันไปแบบมีความคงเส้นคงวา (Status and Role Consistency) ในทางความคิด ความคาดหวัง และในทางปฏิบัติ แม้ว่าสังคมจะได้วิวัฒนาการเข้าสู่สังคมสมัยใหม่แล้วก็ตาม

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า สังคมการเมืองไทยก่อนหน้าศตวรรษที่ 20 เป็นสังคมศักดินา กล่าวคือ บุคคลในสังคมจะรวมกันเป็นกลุ่มๆ โดยสังกัดอยู่กับกรมและเมืองต่างๆ โดยที่กรมและเมืองในฐานะที่เป็นหน่วยของการเมืองการบริหารจะควบคุมแรงงานโดยการแบ่งคนออกเป็นมูลนาย หรือ “ผู้ดี” ชั้นหนึ่ง และแบ่งเป็นไพร่ หรือพวก “ราษฎร” ในอีกชั้นหนึ่ง มูลนาย ซึ่งถือศักดินามากกว่า 400 ขึ้นไปจะได้รับการยกเว้นจากการถูกเกณฑ์แรงงาน และมี “อภิสิทธิ์” อีกจำนวนหนึ่ง อาทิเช่น ได้รับเบี้ยหวัดเป็นรายปี มีสิทธิเข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัว มีสิทธิเข้ารับราชการตามกรมต่างๆ สามารถแต่งตัวด้วยผ้าไหมแพรสีจากต่างประเทศ สามารถแต่งทนายไปศาลแทนตนโดยที่ตนเองไม่ต้องไปศาล ฯลฯ ในขณะที่ไพร่ หรือพวกราษฎร ทั้งที่เป็นราษฎรเมือง และ

ราษฎรบ้าน ซึ่งถือศักดินาดำกว่า 400 จะถูกเกณฑ์แรง ไม่ว่าจะเป็นแรงในลักษณะที่เป็นแรงงาน เป็นแรงส่วย หรือเป็นแรงเงินตรา ก็ตาม รวมทั้งบรรดาพวกไพร่เองจะมี “สิทธิ” ในอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างจาก “อภิสิทธิ์” ของมูลนาย อาทิเช่น สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากมูลนายให้กลุ่มและครอบครัวของตนอยู่รอดปลอดภัยจากอำนาจอื่นๆ และสิทธิ หรือโอกาสที่จะได้รับการอบรมและฝึกฝนทางวัฒนธรรมจากมูลนายที่ตนสังกัด ฯลฯ

รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolutist state) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนภายหลังการปฏิรูปใหญ่ปี พ.ศ.2435 สามารถกล่าวสรุปในที่นี้ได้ว่า ได้ทำลายพันธนาการระหว่างมูลนายกับไพร่ผ่านระบบกรมต่างๆ (เช่น กรมมหาดไทย กรมท่า กรมเวียง กรมวัง กรมนา กรมช่าง กรมม้า ฯลฯ) ลงอย่างสิ้นเชิง และได้ “สร้าง” ความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นทดแทน โดยให้อัตติบรรดาไพร่ทั้งหลายมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพระมหากษัตริย์ (King) ทั้งในแบบ “พสกนิกร” (King's subject) และในแบบ “อาณาประชาราษฎร” (Inhabitant)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยที่ในด้านหนึ่ง คือ การยกเลิกระบบกรม และมีการจัดตั้งกระทรวงแบบใหม่ขึ้นทำหน้าที่แทน และในอีกด้านหนึ่ง คือ การใช้ระบบเกณฑ์ทหารขึ้นแทนการเกณฑ์แรงงานไพร่ของกรมต่างๆ ในกระบวนการดังกล่าวนี้ เราคงไม่ลืมว่า หากไพร่หลุดพ้นจากสังกัดของมูลนาย มิได้หมายความว่าไพร่จะกลายเป็น “ปัจเจกชน” ที่เสรีและมีความอิสระโดยทันที หรืออย่างรวดเร็ว ปัญหาของเรื่องนี้ มิได้อยู่ที่ “เจตนา” ของไพร่เองเท่านั้นว่าต้องการเป็น “เสรีชน” หรือไม่ หากแต่อยู่ที่ “เงื่อนไข” เป็นอย่างมากด้วยว่า ต้องการเปลี่ยนสถานภาพของไพร่ให้เป็นเสรีชนอย่างเสมอหน้ากันหรือไม่ (ดูต่อไปข้างหน้า)

ถัดมา เมื่อโครงสร้างพื้นฐานของรัฐสมัยใหม่มีวิวัฒนาการสืบเนื่องต่อมา ปรากฏว่าได้มีจัดความสัมพันธ์ในอีกมิติหนึ่ง หรือในอีก “วาทกรรม” (Discourse) หนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับรัฐสมัยใหม่ (Modern state) โดยที่รัฐในสมัยหนึ่งถือว่าประชากรเป็นราษฎร (People) บ้าง ถือว่าประชากรเป็น “พลเมือง” (Citizen) บ้าง และถือว่าประชากรเป็น “ประชาชน” (People) รวมทั้ง เป็นพลเมืองแบบใหม่ (New Citizen) บ้าง

ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองแบบใหม่ข้างต้น โดยหลักการแล้วกล่าวได้ว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ตอบสนองกันระหว่างพระมหากษัตริย์ กับพสกนิกร และระหว่างรัฐ กับพลเมืองเป็นสำคัญ ในทางหนึ่งเป็นที่เข้าใจได้ว่า พระมหากษัตริย์และรัฐไทยมีความประสงค์อย่างเป็นทางการต้องการให้ประชากรของไทยกลายเป็น “ปัจเจกบุคคล” ที่เป็นอิสระแยกออกจากกัน และสัมพันธ์กับพระมหากษัตริย์และรัฐไทยเองโดยตรง

อย่างไรก็ดี การแยกสลาย (Disintegration) ประชากรของรัฐออกจากโครงสร้างของสังคมฐานันดร (Estates) หรือสังคมมูลนายและไพร่เดิมนั้น พิจารณาในแง่ของกระบวนการ และโดยภาพรวมแล้ว กล่าวได้ว่า มิใช่เกิดขึ้นได้ทันทีทันใด หรือว่าเป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งอาจจะเป็นไปไม่เลยหากขาดปัจจัยสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากระบบกฎหมายสมัยใหม่ และการบังคับใช้กฎหมายแบบใหม่ ระบบการศึกษาที่ควรจะต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายความมั่งคั่ง การทำให้มนุษย์เป็น

ปัจเจกบุคคลและมีการตัดสินใจอย่างอิสระเสรี การมีระบบสื่อสารทางสังคมสมัยใหม่ที่แพร่กระจายและมีความกว้างขวาง ฯลฯ และในประการสำคัญคือ ระบบการเมืองการปกครองเอง ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบบประชาธิปไตย มีกลไกของการเลือกผู้แทนในระดับต่างๆ เป็นเบื้องต้น ตลอดจนมีกระบวนการทางการเมืองต่างๆ เป็นปฐมเสียก่อน ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดการแยกสลายประชากรของรัฐออกจากการเกาะกลุ่มทางสังคมตามสถานภาพและแยกคนออกจากระบบค่านิยมในแบบเดิมๆ เป็นสำคัญ

ปัจจัยและเงื่อนไขเบื้องต้น (Prerequisite) ของการแยกคน หรือพรากคนออกจากโครงสร้างสังคมการเมืองแบบฐานันดรเดิมนั้น กล่าวได้ว่า ในกรณีของสังคมการเมืองไทยยังไม่ได้ปรากฏและสำแดงพลังอย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น ความรู้สึกถึงความเป็น “ชาติ” (Nationhood) ทางการเมือง ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งของสภาวะสังคมสมัยใหม่ (Modernity) นั้น ในสังคมการเมืองยังมีภาวะพิกลพิการอยู่มาก โดยพลังของลัทธิชาตินิยมของทางราชการ (Official nationalism) อย่างหนึ่ง และพลังของลัทธิปิตุภูมิ หรือมาตุภูมิ (Patriotism) อีกประการหนึ่ง² ผลก็คือ คำว่า “ชาติ” (Nation) ทางการเมือง ซึ่งในนานาอารยประเทศเขาหมายความว่าประชากรของรัฐที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น แนวคิดดังกล่าวได้ถูกตัดทอน หรือถูกดัดแปลงในสังคมการเมืองไทยให้เป็นประชากรของรัฐเป็นกลุ่มคนที่มีความในรักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ เป็นประชากรของรัฐที่มีความเป็นไทยโดยไม่มีเชื้อลาว เขก หรือญวนปะปน และเป็นประชากรของรัฐเฉพาะที่ศูนย์กลาง โดยไม่รวมคนยากจนจากชายขอบ เช่น พวกชาวเขา ชาวเขื่อนปากมูล หรือพวกไทยอีสาน ซึ่งเดิมเป็นพวกลาว เป็นต้น

ตัวอย่างที่ชัดเจนประการหนึ่งว่า พลังความเป็น “ชาติ” ได้ถูกพลังของลัทธิชาตินิยมของทางราชการ และพลังของลัทธิมาตุภูมิกลบเคลื่อนหลังไปเกือบทั้งสิ้น น่าจะได้แก่ เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวันชาติ (National Day) ของไทย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมาจากเดิมในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่แรกเริ่มกำหนดว่าวันที่ 6 เมษายนของทุกปีเป็นวันชาติ เนื่องด้วยประเทศในสมัยนั้นปกครองด้วยราชวงศ์จักรี และต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นวันที่ 24 มิถุนายน ของทุกปี เนื่องด้วยวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 เป็นวันเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย และในระยะต่อมาอีกช่วงเวลาหนึ่งได้เปลี่ยนเป็นวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี เนื่องด้วยฝ่ายรัฐบาลสมัยนั้นเห็นว่าการกำหนดให้วันชาติตรงกับวันที่ 24 มิถุนายนนั้นไม่มีความเหมาะสม เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนั้นเป็นเรื่องของคนกลุ่มเดียว ฉะนั้น วันชาติของไทยจึงควรกำหนดจากวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า ที่กล่าวสรุปมานี้ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยในฐานะของรัฐสมัยใหม่ นั้นไม่มีสำนึกเรื่องของความเป็นชาติ (Nationhood) ทางการเมืองที่แน่นอน หากเปลี่ยนแปลงไปตามหลักการของลัทธิชาตินิยมของทางราชการ ซึ่งเห็นว่าชาติ หรือวันชาตินั้นเป็นเครื่องมือของฝ่ายรัฐบาลเพื่อการตอบโต้กับฝ่ายตรงข้าม และเปลี่ยนไปตามกระแสของลัทธิมาตุภูมิ ซึ่งพยายามกล่าวย่ำว่า ในบ้านเกิดเมืองนอนหนึ่งจะมีสถาบันที่สำคัญบางสถาบันมีความสำคัญสูงสุดมากกว่าสถาบันอื่นๆ

การที่แนวคิดเรื่อง “ชาติ” ทางการเมืองสมัยใหม่ของรัฐไทย ยังไม่มีความเป็นปึกแผ่น และเป็นสถาบันในทางการเมืองนั้น นับว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางการเมืองของ ฝายชนชั้นนำของไทยเองเป็นสำคัญ และเรื่องเดียวกันนี้ นับว่าทั้งมีความสัมพันธ์ รวมทั้งยังเป็น เครื่องสะท้อนการต่อสู้ทางการเมืองของไทยสมัยใหม่ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 เป็นต้นด้วย

กล่าวคือ การเมืองการปกครองของไทยสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกภาย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 จนถึงปี พ.ศ.2490 ปรากฏว่า ฝายผู้นำการ เปลี่ยนแปลงทางการเมืองในครั้งกระนั้น ซึ่งเรียกกันคณะผู้ก่อการฯ บ้าง และคณะราษฎร (People party) บ้าง ได้พยายามสถาปนาหลักการใหม่ๆ ทางการเมืองขึ้นหลายประการขึ้น เหนือหลักการปกครองแบบเดิมๆ นับตั้งแต่การประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญปี ใน พ.ศ.2475 (ขึ้นรวม 2 ฉบับ) และต่อมาได้มีการสถาปนากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2489 ขึ้นอีกส่วน หนึ่ง ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นมานั้น ได้มีงานศึกษาวิจัยจำนวนมาก กล่าว อธิบายไว้ว่าได้นำซึ่งความ “แตกแยก” กันเองภายในกลุ่มของชนชั้นนำของไทย มากกว่าจะก่อ ให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันอย่างมีเอกภาพ หรือมีความสมานฉันท์กันภายในกลุ่มชนชั้นนำสาย ต่างๆ

ในการพิจารณาถึงความมีเอกภาพ และความแตกต่าง หรือ “แตกแยก” ภายในชนชั้นนำ ของไทยหรือ กลุ่มผู้ดี (ตามคำของพระองค์เจ้าดิถลักฯ) นั้น นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และ เรื่องนี้ มีกรอบการพิจารณาที่สามารถแสดงได้ด้วยภาพแผนภูมิดังต่อไปนี้

Elite Unity

Strong Consensual Elite (Stable Democracy)	Elite Differen tiation From	Weak Fragmented Elite (Unstable Democracy)
Ideological Elite (Autocratic Regime)	Wide To Narrow	Divided Elite Authoritarian Regime)

แผนภาพที่ 1 แสดงลักษณะของชนชั้นนำ โดยการพิจารณาทั้งจากลักษณะที่แตกต่าง และ ความมีเอกภาพของชนชั้นนำ (Elite Differentiation and Elite Unity) [ดัดแปลงจาก Nagle and Mahr, 1999: 213]

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเมืองการปกครองของประเทศหนึ่งๆ หาก ชนชั้นนำมีเอกภาพ และมีความไม่แตกต่างกันมากนัก การเมืองการปกครองจะดำเนินไปในทิศ ทางหนึ่ง ในทางตรงข้าม หากชนชั้นนำของประเทศนั้นไม่มีเอกภาพ อีกทั้งมีความแตกต่างกัน

มาก สภาพการณ์ทางการเมืองของจะผันแปรไปในอีกทิศทางหนึ่ง ทั้งที่อาจจะเป็นการปกครองในแบบอำนาจนิยม (Authoritarian regime) และเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความอ่อนแอและไร้เสถียรภาพ (Unstable democracy) อยู่ตลอดเวลาก็เป็นไปได้อย่างมาก

เสนห์ จามริก ได้ศึกษา “การเมืองไทย กับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ” โดยได้ชี้ให้เห็นเป็นอย่างดีว่า ปัญหาขั้นพื้นฐานของการเมืองไทยนั้นอยู่ที่ผู้นำ หรือชนชั้นนำ (Elite) เป็นสำคัญเสียยิ่งกว่าส่วนอื่นๆ อันเนื่องมาจากชนชั้นนำของไทยนั้นมีภูมิหลัง กอปรด้วยแนวความคิด ผลประโยชน์ ลักษณะของการใช้อำนาจ คุณธรรม และในประการสำคัญคือแนวคิดและหลักนิติธรรม ฯลฯ ที่แตกต่างกันมาก ความแตกต่างดังกล่าวนี้ส่งผลให้การเมืองของไทยยังคงวนเวียนอยู่กับ “ขั้นตอนการเตรียมการ” (Preparatory phase) และยังไม่อาจเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ “ขั้นตอนตัดสินใจ” (Decision phase) ทางการเมืองได้ (เสนห์, 2540: 38-40, 375-376) เลย แม้กระทั่งในห้วงเวลาปัจจุบัน หรือตราบจนถึงช่วงเวลาภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

หากจะประยุกต์คำอธิบายของเสนห์ จามริกเปรียบกับแผนภาพข้างต้น กล่าวได้ว่า ชนชั้นนำไทยนั้นมีเอกภาพและความสมานฉันท์ที่เปราะบางอย่างยิ่ง (Weak Unity) ซึ่งลักษณะพื้นฐานประการนี้ ส่งผลให้การเมืองการปกครองของไทยโดยรวมมีลักษณะเป็นการปกครองแบบอำนาจนิยมอยู่ในห้วงเวลานาน และในระยะต่อมา แม้ว่าจะพออนุโลมเรียกได้ว่าเป็นการปกครองแบบ “ประชาธิปไตย” แต่ก็มีความอ่อนแอ และมีความไร้เสถียรภาพเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน (ขอให้ดูเพิ่มเติมการวิเคราะห์ของ Paul Brooker, *Non-Democratic Regime*, 2000 ที่ว่าด้วยความอ่อนแอของชนชั้นนำทางอำนาจในสังคมแบบราชูปถัมภ์ หรือ Patrimonial society และการเกิดขึ้นของระบบ Personal Rule ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน หน้า 52-58)

ทั้งนี้เนื่องมาจากชนชั้นของไทยนั้นต่างมีความหวาดระแวงและต่อสู้กันเองอย่างไม่มีระเบียบเสียเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ในอดีต มีความหวาดระแวงกันอย่างสูงในระหว่างเจ้านายกับขุนนาง ต่อมาในระหว่างเจ้านายส่วนกลางกับขุนนางและเจ้านายเขตหัวเมือง เช่น ในเขตประเทศราช เป็นต้น ครั้นถึงยุคสมัยใหม่ ความไม่มีเอกภาพระหว่างชนชั้นนำปรากฏให้เห็นในระหว่างเจ้านายและขุนนางหัวก้าวหน้า กับเจ้านายและขุนนางกลุ่มอนุรักษนิยม ระหว่างคณะราษฎร กับกลุ่มกษัตริย์นิยม ระหว่างผู้นำสายทหารกับฝ่ายพลเรือน ระหว่างผู้นำสายราชการกับนักธุรกิจ และระหว่างผู้มีการศึกษา ซึ่งมีความมั่งคั่งจากการทำการค้าและประกอบการในเขตเมือง กับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีความมั่งคั่งจากการประกอบธุรกิจที่ดิน ประกอบการพืชไร่ และการควบคุมแรงงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเกษตร เป็นต้น

การต่อสู้ที่แฝงด้วยความหวาดระแวง และไม่ไว้วางใจ (Distrust) ในระหว่างชนชั้นนำกลุ่มต่างๆ คณะต่างๆ และสายต่างๆ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสถาปนา “หลักนิติธรรม” ทางการเมืองการปกครองของรัฐไทยสมัยใหม่โดยตรง ทั้งนี้เนื่องมาจาก กลุ่มชนชั้นนำไทยเองเมื่อมีความหวาดระแวงต่อกันและต่อสู้กันอย่างไม่ลดละ ต่างฝ่ายต่างย่อมแสวงหา “มาตรการบังคับอนุรักษนิยม” (เสนห์, 2540: 377) ไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลังทหาร การใช้กำลังตำรวจลับ เช่น สันติบาล กฎหมายชนิดพิเศษ เช่น ประกาศคณะปฏิวัติ การกล่าวโจมตีทางการเมือง